Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган («СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 36 (5126). | ЕРА, 23 март, 1972 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадуьйлу 1923 шера дезна

ЧІОАГІА ЛОАТТАБЕРГБА

ПАРТЕ ТЕШАМ

Берриге советски кагирхой санна, дегаш ураоттадаь, къахьегаш ба укх деношка Нохч-ГІалгІайчен комсомольцаши кагирхойи. «Пятилеткана — ударни къахьегам, кагирхой говзали кердадар лахарие» яхача яхье дакъа лоацаш 100 эзар совгІа кагийнаха мехкарийи ба. Республике дукха дика гІуллакхаш дІадоладеча хьалха латташ ба комсомольцаш. ХІанз хІара коллективе хьаллацай ГРМЗ комсомольцаша дІайолаь «Бирхl сахьата задани — ворхІ сахьата» яха инициатива. Республике вІашагІ а елла болх беш я коммунистически къахьегамей дикагІча оцатен 250 школа. Дуккхача предприятешка вІашагІъехнай къоначи рационализаторий школаш, чакхйоах технически конкурсаш. Технически творчества хьажарашка дакъа лоацаш хиннача 16 эзар къоначо новатора 4,5 миллион сом пайда душ йола 20 эзар изобретени производствана юкъейихьай.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра хетаь хІанз дІахо хьош йолча Еррегоашки ленински зачето кхы тІа а локкъю кагирхой марксистско-ленински мировоззрени. 11 эзар эІамига сиги йоІи да хІана комсомольски политпросвещене системе дешаш. Марксистско-ленински теори Іомаелга айкха дувз парте экономически политика проблемаш Іомаяриа. 9 эзар саг ва социализма экономически теори Іомаеш.

ЧІоагІа йоакхо ю кагирхой партей халкъей сийлен традицеш ца хьилкхеяра. Республике хьайийлай тІеме сийлен 42 музей, 392 уголок, В. И. Ленина 15 музей, 12 историко-краеведчески музей.

Дика толамаш дахьад физкультурей спорти дегІаккхуалача.

Республика комсомольски организацеша дІайолаьй «Комсомол — юртарча школакаъ» яха пятилетка.

Каст-каста чакхйоах ленински доттагІал чІоагІдара хетаь йола фестивалаш, сайреш, теоретически конференцеш, кхыйола мероприятеш.

Дикача гІулакхашца, болх кхетамца вІаштІехьбаккхарца белгалъяьлла дукха комсомольски организацеш я. Грозненски химически комбината коллектив Еррегсоюзни социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІа дукха ха я. Из толам боаккхача кІаьнга даккъа лоцаш комбината комсомольцашеи кагирхошеи. Комсомола комитето кхетамца кулгалду яьржача социалистически яхье. Хамхьинохьа итогаш ю, хьахиннар дІаккхайкаду, гучадоах балха юкъе кийсленна кхоачамбоацараш. хІаьта кхыйтта белгалдоаккх уж дІадахара пе мел дезар.

В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача заводе болх беча 400 комсомольцех 225 коммунистически къахьегама ударник ва. Завода комсомольски организацие даим йоахо ю экономе режим чІоагІъяра. Цхьашка гургдолча хьалтеха доаш «Кхеланча пятилетке хІара дейма экономи ей», «Комсомолец, хьай моттиге доаш хІама дие хой хьона?» яхаш дола лозунгаш. Из доаш каст-каста дувца чаттаду комсомольски собранешка. Дика хІамаш карагІдувл завода «Комсомольски прожектора» а.

Гудермесски районе эгара дакхагІа хьувкъам чуйиаб СССР Лаккхехьарча Совета депутата Арсамбиев ЯрагІе кулгалдеча комсомольско - кагирхой бригада.

Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш я. Цхьабакъда, белгалдаккха деза республика комсомольски организацей балха юкъе кхоачамбоацараш хилар. Цхьайолча комсомольски организацеша лерттІа кулгалдац яьржача социалистически яхьа, тІагІерттакъовсам лоаттабац къахьегама оасарле лаккхъяри, арахеца продукци дикагІа хилийтара, технически прогресс сихъяра, къахьегама дисциплина чІоагІъяра.

Кхоачамбоацараш да комсомольски политпросвещене балха юкъе а. Кружокаши семинараши вІашагІъехкача формализм ийсалу. Цхьайолча моттигашка занятеш сакъердаме хилац, уж кагирхой къахьегама коллективай гІулакхашца йійхе бувзам болаш чакхъихац.

Кагирхой юкъаробразовательни боарам лоха ба Шелковской, Надтеречни, Наурски, МалгІабики районашка.

Дукха кхоачамбоацараш да кагирхошта атеистически кхетам балара балха юкъе а. Цу тайпара ледарлонаш кхы а я республика комсомольски организацей балха юкъе. Хьалхашка латта керттера декхар да болх шІеихаштта тоабар. Дукха ха йоаццаш хиннача XIII-ча Нохч-ГІалгІай областной комсомольски конференце, массе оагІорахьара дийца а дийца, белгалдаьхад республика комсомольски организацие болх дІахо тоабара де дезараш. ХІара юкхьанцера комсомольски организацие декхаринла а конференце хьалхашка оттадаь декхараш, КПСС XXIV съезда решенеш сийленца кхоачашъяри республика комсомольцаши кагирхойи оаргагІйлаха. Керттера теркам тІабохийта беза йиелагІча пятилетка заданеш кхоачашъяра. Кагирхошта юкъе шерагІа боаржаба беза «Пятилеткана — ударни къахьегам, кагирхой говзали кердадар лахарие» яха болам. Кхетамца кулгалде деза яьржача яхьа. Из вІаштІехьяккха еза ленински принципай дардаш тІа: шарра дІахайкаеш, хьахиннар нийсдеш, дикагІйола опыт балха юкъе кхухьаш.

Даим йоакхо е аза кагирхой говзал лакхъяра, царна смежни профессеш Іомаяра. Кагирхой сийлен декхар да Іилман-технически прогрессе хьинаре дакъа лоацилга.

Ца хаддаш теркам е езаш гІулакх да кагирхошта къахьегама кхетам балар.

Юрташкарча комсомольски организацешта хьалхашка латтача кертгерча декхарех да механизаторий къона кадраш кийчъяр, къаьстта кхалкех - механизатораш.

ШІенхаштта тоабе беза «Комсомольски прожектора» болх, ЧІоагІа лоархІаме декхар да кагирхой идейни кхетам лакхбар. ЦІендаь дІадаха деза комсомольски политически дешара балха юкъера кхоачамбоацараш, тоаде деза кагирхой юкъаробразовательни боарам лакхбара гІулакх. Кагирхой советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи чІалкха хьалкхебара дикагІа пайда эца беза жаьний доттагІаеи сайреи, сийлен моттигашка гІолла еча походех, доттагІален фестивалех, Іилма-теоретически конференцех, кхыйтта кхыдарех. Кагирхой дукхагІа юкъеоза беза спортах физкультуранех.

Комсомола иза парте кулгалдарах латт. Цудухьа партийни организацеш декхарийла я кагирхой гІулакхашка даим бІарг кхаба, болх тоабара новкъостал де.

Советски халкъ хІанз накъвдоала шийн сийлахь - доккхача ЦІейна — СССР хьалъ 50 шу дизара. Шеко яц, Нохч - ГІалгІайчен комсомольцашеи кагирхойи цу юбилейна сийленца накъагІоргхилараз.

РЕСПУБЛИКА' ФЕРМАШКА

ЛоархІаме къахьегама котало чьяккхай Шелковской районе фермай хьайбаш лелайераша. Республике массарел хьалха, заданел совгІа йохка езаш хинар а лоархІаш кхоачашйир цар укх шера пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара хьалхарча квартала план.

Дика къахьегама толамаш даьхал кхыча районий боахамашкарча хьайбаш лелайераша. Масала, укх шера март бетта пачхьалкхенна хІоенид хьайбай продукци, дикка сов а яьккха, квартальни план 162 процент кхоачашъяь Ведана района боахамаша. 192 процент кхоачашъяьй хьалхарча квартала задани Наурски района фермашкарча къахьегамхоша а. Хана хьалха кхоачашъяьй пачхьалкхенга фуаш дохкара квартала план МалгІабика района боахамаша. Цхьабакъда, дукха да республике пачхьалкхенга дулхи, шури дохкара квартальни задани кхоачашъйиза доаца боахамаш. Уж да Гудермесски, Грозненски, Шаьла, Наурски районий боахамаш.

1972 шера 16 марта пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара хьалхарча квартала план кхоачашъярах йола

СВОДКА

			планал совгІа йохке езар а йолаш, хьалхарча квартала план кхоачашъяр проценташца.
Ачхой-Мартана	75	83	86
Ведана	162	—	60
Грозненски	26	82	62
Гудермесски	46	81	60
МалгІабика	48	66	101
Надтеречни	54	60	64
Наьсарен	53	84	75
Наурски	35	102	59
Ножай-Юрта	66	—	57
Советски	52	—	30
Сунженски	36	71	63
Урус-Мартана	71	85	47
Шаьла	22	85	53
Шелковской	118	116	123
Республике гІолла	52	83	63

Сурта тІа: № 7 йолча треста МУС электросварщицаш (аьрдехьара аьттехьа) Колкова Лариса, Шубенкина Татьяна — хьалхара мугІ. Чарикова Софья, Казакова Зинаида. Производствени заданеш хаддаза кхоачашъю цу мехкараша.

С. Хутиева сурт.

КПСС ОБКОМЕ

Яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста предприятешка производствени мощностай сихагІа болх бе йолалийтара йолча Нохч - ГІалгІай АССР гІишлошъеча организацейи предприятейи коллективай инициативагІа.

Ленинградски, Новгородски, Донецки, Витебски областешка яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста предприятей, гІишлой - монтажни организацей коллективаша гІишлош хьалъяран производствени мощностай болх бе йолалийтарен планаш хана хьалха кхоачашъяра дІайолаь инициатива дьаэ а лаьца республикерча гІишлой - монтажни организацей, предприятей баьдлоша, инженерно - техническа болхлоша, гІулакхерча ваха 1972 шера социалистически декхараш тІаийцад капитальни гІишлой хьалъярен яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста ерригача гІишлой мощностай болх бе йолалийтарен план 20 декабре кхоачашъе.

ТІайийца декхараш толамца кхоачашдара республикерча гІишлой - монтажни организацеша кхайкарах дьаьд заказчикашка, снабженческий проектни организацешка белгалъяьхача гІишлошка еза оборудовани, конструкцеш, гІишлой материалаш, проектни документацеш уж эксплуатацие дІаяьлехьа иза бутт хьалха Іалашъяр.

Яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста ерригача объекташ хьалъяра тІаийцача социалистически декхарегІа гІишлой-монтажни организацеша, предприятешка лаьрхІад къахьегам дикагІа вІаштІехьбаккхарах, шерра производства резервах пайда ийбарах, механизаци балха дикагІйола методаши производствана юкъехІахьарах, материальни ваьхен ресурсашта концентраци ярах, экономе режим чІоагІ а еш шерра аккордно - премиальни системагІа алаши тердела гІулакх вІаштІехьдаккхарах гІишлой-монтажни балхий план 1,5 процентала чухьахьа йоалаш тІехкхоачашъе, хІаьта хозяйственни хьалъеча объекташка пачхьалкхан план 2 процент тІехкхоачашъе, «дика» мара оценка ца луш уж болх бе йолалийта.

«Чечингсельстрой» треста коллективо йиъалагІча квартале планагІа эксплуатацие дІабала безаш хинна № 3 йолча совхоза тепличнo - парниковий боахам кхоалагІча квартале дІабала, шера планагІа лаьрхІачул совгІа 3 эзар квадратни метр теплицаш кийчъе, «Овощевод» яхача совхозера 25 моттиг йола махмасторской котельни планагІа кхоалагІча квартале дІаяла езача шоллагІча квартале эксплуатацие дІаяла лаьрхІад.

Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене № 105 йолча ПМК коллективо хана иза бутт хьалха цхьоалагІча сентябре — хомсаш чакхъяха сезон дІайолаеннача хана болх бе йолалийта лаьрхІад Знаменский чхьагІар доаккхача заводера мощносташ.

«Росмаслопромстрой» треста Грозненски ПМК коллективо Валерга яхача шуртара сепараторни отделени укх шера планагІа августе дІаяла езаш хинначи из цхьоалагІча июнага кхачалехьа дІаяла лаьрхІад, пхьоалагІа кхоалагІча квартале реконструкци чаккхъякха езаш хинна Наурски маслосырзавода реконструкци а яьккха шоллагІча квартале.

«Севкавпищеремстроймонтаж» треста Грозненски СМУ планагІа лаьрхІачул совгІа Ассиновски совхозе цхьоалагІча майга кхачалехьа дІалургья 2 экспериментальни теплица, воркІлагІча ноябра кхачалехьа — парникаш.

Ленинградски, Новгородски, Донецки, Витебски областашкарча яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста гІишлой - монтажни организацейи предприятейи коллективаши гІишлош хьалъяра планаши производствени мощностай болх бе йолалийтара задании хана хьалха кхоачашъяра дІайолаь инициатива хьаллаьцача республикерча гІишлой организацейи предприятейи инициатива могадьй КПСС обкома бюрос.

Кхачан промышленноста Министерства (нов. Зяпина), бытовой гІулакхаш дара Министерства (нов. Инархаев), моттигерча промышленноста Министерства (нов. Бузуртанов), «Консервмолодоовощ» объединене (нов. Героиха), «Грознвино» объединене (нов. Хаматханов), шурий промышленноста управлене (нов. Боронов), «Чечингсельстрой» треста (нов. Исмаилов), «Росмасломолстрой» треста Грозненски ПМК (нов. Андиесяиц), «СевКавпищеремстроймонтаж» треста Грозненски СМУ (нов. Мальцев), Нохч - ГІалгІай гІишлошъеча управлене № 105 йола ПМК (нов. Азарьяни) кулгалхой декхарийла ба гІишлош хьалъяра планаши, яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста объектай мощностай болх бе йолалийтара задании хана хьалха кхоачашъяра тІаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдайтара де мел дезар де.

Парте обкома бюрос декхарийла баьб промстройматериалий управлене (нов. Муртазов), Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета Іалашени сбытен управлене (нов. Гайсумов), карьероуправлене (нов. Дахкильгов), «Грозгипросельхозстрой института» (нов. Солтанаков), «Чечингражданпроект» института (нов. Липей) кулгалхой яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста объекташ хьалъеча эшаш йола оборудовани, конструкцеш, гІишлой материалаш, проектни документацеш хана хьалха Іалашде.

«Грозненский рабочий» (нов. Баласников), «Ленинан некъ» (нов. Габисов), «Сердало» (нов. Льянов), «Комсомольское племя» (нов. Бацвиров) газетий редакцешта тІадожадаьд яйгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста объекташ хьалъечара балхаши тІаийца социалистически декхараши мишта кхоачашду хьадьокхаш йола материалаш дукхагІа кепаеттийта.

КПСС Горкомаши Райкомаши, Горрайисполкомаш, гІишлошъечен промстройматериалийн болхлой, текстильни яйгачен промышленноста болхлой, кхачан промышленноста болхлой, профсоюзий обкомаш декхарийла я из инициатива хьал а лаьца производствени мощностай сихагІа болх бе йолалийтара шерра социалистически яхь йоаржае, цу лакхе цІераш мел яьхача новкъой гІишлош чьолъечара планаш толамца кхоачашъергйола гІулакх вІаштІехьдаккхха.

СССР ПРОФСОЮЗИЙ XV СЪЕЗД

ДІАХОРЧА ГІУЛАКХИЙ НИЗ БОЛА ПРОГРАММА

Москва, съездий Кремлевски Дворецe, советски профсоюзий XV съездо болх бу шоллагІа дийна. Съездо хьакъок советски профсоюзаш Коммунистически партеи цун ленински Центральни Комитетаи гоахьа айхха кхоачена хилар.

Съезда трибунера делегаташа дувц хІоарга мелаш боккха чулоацами болаш долча КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамелах КПСС ЦК-ас съездага дайтача моаршалон цІенйиа йиццургйоалаш шоашта дег чу юашалча уйлаех. Ораторашa белгалдоахар, уж документаш мехка болхлой классо, колхозни ахархоша, хьалхьа интеллигенце КПСС XXIV съездо коммунизм хьалъяра сийлахь - йоккхий планаш толаме кхоачашъяра чакхдоахача гІулакхий низ бола программа санна тІайийца хилар.

Гулбеннараша дІаьхдаь детташ тІоараш а долаш тІайийцар президиуме гучабаьнна новкъостий Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, М. С. Соломенцев.

Делегаташа дІахо дийцар ВЦСПС-ен Центральни ревизионни комиссе отчетни доклад.

20 марта хиннача сайрийнарча заседане пренешка эгара хьалха къамеаь дир профсоюзий Московски городской совета председатела Л. В. Петрова.

Іалашаме чІоагІа уйла тІабоалийташи рьвза долаши ладийгІар вайьлар цо. КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамелага. Чакхдоахаргдолча гІулакхий хьадде йола программа санна тІайийцар вай Леонид Ильич Брежнева къамелацa, СССР профсоюзий XV съездага КПСС ЦК-ас дайтача моаршал тІа оттадаь декхараш.

Ораторо дийцар кхоалагІча пятилетка заданеш хана хьалха кхоачашъяра тІадерзадаьча москвичий патриотически гІулакхех. Пхи миллион гаргга болча профсоюзий членаша шоай вакал аьйтача Мосверча делегаце цІерагІа Л. В. Петрова предложени елар отчет луча юкъагІа ВЦСПС-е бь болх къовбалбе аьнна.

Профсоюзий Украински республикански совета председатела В. А. Соловгуба дийцар укх пятилетке Украина къахьегамхоша кхоачашдеча декхарий хьакъехьа. Уж кхоачашдеча Іалашдар дукха профсоюзашца партийни организацей кулгалца къахьегамхой низаш эгара хьалха тІадерзаду къахьегама оасарле лаккхъяра темпаш дІахо сихъярах производства эффективность айярах. ХІанз социалистически яхье дакъа лоац Украина халкъа боахама дерригача доакъошка болх беш волча 20 миллион саго.

Творчески къахьегамен коммунистически сакхетамен школе хиларах тарра кхьа лоархІамах дийцар съезде Ивановски областерча «Красная ветка» яхача кинешемски фабрика прядильщица, РСФСР Лаккхехьарча Совета депутата З. П. Шмыровас. Делегаташа тІоараш толарца тІайийцар иза къахьегаш йолча коллективо прядехера къахьегама оасарле мехка эгара дукхагІа лакхъяхилара хьекьолха цо бaь хоам.

21 марта Іуйрийнарча заседане эгара хьалха къамеаь дир профсоюзий Казахски республикански совета председатела К. А. Елебаева. Цо ма дарра дийцар дукха къамаш долача Казахски республикана харагІдьннераш, кхеалагІча пятилетке дегІайра йола цун перспективаш. Из долла тІама белгалдаьккхар ораторо, ленински къамий политиках. вежарашка долча халкъаша, эгара хьалхарча аргІанна сийлахь-боккхача эрсий халкъо шоашта болча аьттон дукха даьча новкъосталах дахьина беркат да.

Трибуне — профсоюзий Ленинградски областной совета председатель В. П. Провоторов. Вай толамий лара, белгалдаьккхар цо, — партийни кулгал. КПСС XXIV съезда решенеш хьадача гІулакхашца кхоачаш а еш, парте Центральни Комитета социалистически яхь вІаштІехьъяккхара, производствана доалде къахьегамхой юкъеозара, коллективе кхетама болх бара дахьье чакхдоахача гІулакхий хьадда программа еннай профсоюзашта. Хьалха латтача болхлошта моральни стимулировани яра дахьъера профсоюзий гІулакхаш тоадара тІерзаль масселк предложени алар делегато.

Металлургически промышленноста болхлой профсоюза ЦК председатела И. И. Костюкова дийцар болх беш бараш кхы дукхагІа иза а хулийташ производства объем лаккхъяр дуьхьа металлургаша лоаттабеча къовсамахьакъехьа. Цо хоам бир, мехка металлургаша СССР-а халкъий доттагІала сийна — СССР хьаль 50 шу дизара накъаболхаш ерригсоюзни къахьегама вахташи планкашкен дакъа яиа а боккха яиккар дуьха яхь йоаржаь хилар.

Юрта боахама шефски новкъостал делга вІаштІехьдаккхара хьакъехьа дийцар профсоюзий Белорусски республикански совета председатела Н. Н. Полозова. Саттота чакхдаха дезача гІулакхий комплекс кхоачашъе йолаенай, аьлар цо, Белоруссе юрташкара профсоюзни организацеш хІаьта уж хаоттама хьалаш вьтуа боашаш инйсдаларах хьалхашка этта да. Цу гІулакхаша Іалашде деза 1972 шера кхадеккхара планаши тІайица декхараши кхоачашдеча.

Делегаташа рьвза хиина тІайийцар «Донецкуголь» комбината «Трудовская» яхача шахта комплекси бригадин бригадира Социалистически Къахьегама Турпала Н. И. Стрельченкос даь къамаьл. Цун бригадера беррига членаш къахьегамна коммунистически гІуллакхаш леладара тІехьарча боламе дакъа лоацаш ба.

Гулбеннараша дег тІерча безамца тІайийцар Вьетнаме профсоюзий Федерацие председатела Хоанг Куок Вьета даь къамаьл. ДРВ профсоюзий организацей къахьегамхой цІерагІа цо дег тІера баркал аьлар паргІато бакъхьан долаши социализм хьалъяр дуьхьа ше лоаттабеча къовсаме вьетнамски халкъага массаза а хьалха кхоачен масса оагІорахьара гІо а доккха эффективни новкъостал а бахьан долеш.

Чехословацки революционни профсоюзий боламе Центральни совета председатела Карел Гофмана ше къамаьл деш белгалдаьккхар, вай юкъарча къовсамехь толам балара дерригача классоми низий цхьоагІо хиланза ярьхьа. Цудухьа селлара чІоагІа къовсабалеш тІайийцад «социализма малхкий коммунисташта Іалашате бокха мах болеш, классоми моостагІашца лоаттабеча къовсаме цар тешаме ког гІортолгех иза бола герза хила а хилаза, ба а ба. хург а ба социалистически интернационализма иза. социалистически пачхьалкхенаш вежарашка хьоткхар шоай йохаргІолана цхьоагІо йолаши оагІув хьаллоаш уж хилар» аьнна Чехословаке Компарте XIV съездага КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева хьахайкадь дешаш.

Съезде къамаьл даьча профсоюзий Узбекски республикански совета председатела М. А. Зайдова аьлар, ерсий вай мехкарча кхыеца хархьий новкъосталла тахан дагІаеха, бІаь гаргга доакъош долаш, йола промышленность а Узбекски ССР-а. Оаха аьлар цо, доккхей сийлахьа дехкар лоархІ, къахьеган ерригача Союза бехьача юкъе оахош ерригача мехка халкъа боахама боамби кхебеш хиларах.

Горьковски области предприятешка яхь дегІаяра къахьехьа дийцар съезда делегаташта профсоюзий Горьковски областной совета председатела М. Ф. Мураевса.

Цул тІехьагІа делегаташа дийгІар мандатни комиссе доклад. Из бир цун председатела Н. М. Романова. XV съезде баккхийта хоржача 4.925 делегат, хоам бир цо, — мехкарча 81 къамах бола никалаш. Делегатий составо, цу тайппара, хьалхьокх 50 шу дизар укх шера советски халкъо сийлахь - доккха цІей санна белгалдоаккхаргдолаш йолча Советски Союза дерригача вежарашка долча халкъий доттагІала дохаргдоацаш чІалар.

Съезде вайта хоржа юрта боахама къахьегамхоех 700 саг, 154 Іилма дешталь, халкъа образоване, укхьІело лорайра, культура 357 болхло. Делегаташта юкъе — исторена юкъебахача стахановски болама юхь йолайраш: А. Г. Стаханов, М. И. Виноградова, П. Ф. Кривонос, А. Х. Бусыгин, М. С. Демченко, кхыбараш. Докладчико хоам бир, съезда делегаташта юкъе 40,2 процент кхалнах хиларах.

Краснодарски края Славянски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизированни звеной звеньевода И. А. Сенина белгалдаьккхар, кІанз шоай бе йолаш иза бола техника, агротехнически знанеш а йолаш болча дайтта леладерий вахар юкъееза строй. Коммунистически парте овлангара деиз хийна хилар. Цо хоам бир, кубански лаьттан тІа 1972 шера планаши кхеланагІча пятилетка заданеш хана хьалха кхоачашъяра тІехьара социалистически яхь шерра иржаш латташ хиларах.

Грузински ССР советски халкъий вежарашка болча дезаре миышта тоеенай а цо шийн боккъонча доля ирах миышта дахьккхад а дийцар профсоюзий Грузински республикански совета председатела Т. Н. Мосашвили. Цо масалаш доаладир республика профсоюзаша «Социалистически яхь вІаштІехьйоаккхилга дІахотадара хьакъехьа» КПСС ЦК-ас бьь сопам кхоачашбара тІадерзадьь леладеча гІулакхий хьадача формаех лаьца.

Производствени низаш дегІаехкалара дакъе мехка малхбоалехьара районаш къаьстта лоархІаме хиларах дийцар съезде профсоюзий Красноярски краевой совета председатела П. С. Колдина. Крайи къахьегамхой низаш, белгалдаьккхар цо, СибарегІара Іалама рузкъаш караерзадара тІадерзаде за. Цу балха юкъе лоархІаме дакъа кхоач 400 эзар совгІа саг юкъе йолаш йолча профсоюзни активага.

Съезде дакъа лоацараша безаме тІайийцар Къулбехьен Вьетнам мукъаяьккхара тІехьарча профсоюзий Федерацие исполкома члена Нгуен Ван Хоа даь къамаьл. Цо Къулбехьен Вьетнама болхлой классагарен дерригача халкъагарен дег тІара баркал аьлар Советски Союза Коммунистически партена, правительствана, халкъа американски агрессорашта цар марионеткаштен дуьхьала лоаттабеча къовсаме вьетнамски халкъа новкъостал беш цун оагІув хьалловаш уж хиларах.

Съезде дакъа лоацараша массава оаьза а волаш заявлени тІайийцаc «Индокитера США агресси соцае!» Цу заявлене тІа хьалхьинах Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъаша шоай паргІатон кортамукъален бахьан долаш, шоай чухьара гІулакхаш шоаш кхестаде бокъо яккхар дуьха лоаттабу бакъ къовсам безза хьалловаш хилар.

Іуйрийнарча заседане гулбеннараша безаме тІа а лоацаш СССР профсоюзий XV съездага моаршал душ къамаьлаш дир кхыйтта паргІатача немецки профсоюзий Объединене Центральни правлене председатела Герберт Варнкес, Польша профсоюзий Центральни Совета председатела Владислав Кручека, Франце къахьегама Ерригаюкъарча конфедерацие генеральни секретара Жорж Сеге, профсоюзий Ерригаъафрикански федерацие генеральни секретара заместитела Амаду Н'диая, Къахьегама Ерригаюкъарча итальянски конфедерацие генеральни секретара Лучиано Лама, профсоюзий Ерригавенгерски совета генеральни секретара Шандор Гаспара. Болгаре профсоюзий Центральни совета председатела Костадин Гюрова, Румыние профсоюзий Ерригаюкъарча объединене Центральни совета председатела Вирджил Трофина, Финляндие профсоюзий Центральни организацие председатела Нийло Хямяляйнена.

Іуйрийнарча заседане ВЦСПС отчетни докладах лаьца профсоюзий XV съезда резолюце проект кийчъе комиссе хоржар делегаташа.

Съезда сайрийнарча заседане делегаташа дІахо дийцар ВЦСПС-ен Центральни ревизионни комиссе отчетни доклад. Пренешка къамаьлаш дир: гІишлошъяра гІишлой материалий промышленностен болхлой профсоюза ЦК председатела А. П. Уманова, Запорожски области «Днепроспецсталь» завода сталевара, Социалистически Къахьегама Турпала Д. Ф. Галушка, текстильни яйгачен промышленноста болхлой профсоюза ЦК председатела М. Г. Долженковас, Свердловски области «Уралмаш» объединене генеральни директора Н. И. Рыжкова, профсоюзий Азербайджански республикански совета председатела З. И. Гусейновас, просвещене, лаккхерча школа, Іилмай учреждеей болхлой профсоюза ЦК председатела Т. П. Янушковскаяс.

Моаршал душ профсоюзий XV съезде къамаьлаш дир доазол дехьарча мехкий профсоюзни делегацешта керте латтаоаша.

22 марта дІахо болх бергба съездо.

(ТАСС).

ХІАРА ДИЙНАХЬ ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА

... уьш Іей республика промышленни предприятий коллективаша ... кхьадолча дакъе чІогІа ІаткЪар пир балха февралехь мартехь. Республикин промышленностан продукцин реализаци яра шин бетта план 99 процент кхочушйина яц. ТІехьайисай 53 предприятин, цар Дахьенна дІа ца яьхна кхо продукцин 5,8 миллион сомна мехь я (таблица тІа хьахьеккараш эгара йоьккхагІйолу предприятеш мара яц). 23 тайпара лоархІаме гІа йола продукци арахецара пачхьалкхен план кхочушъяьккхахьалкхен. Пачхьалкхенга дІа ца кхочуш диеал дукха мехкдаьтта, мехкдаьттана хьайоьгІа газ, мехкдаьтта продукташ, мехкдаьтта аппаратураш, тракторийн прицепаш, гІишлой материалаш, мебель, трикотажни изделеш, кога гІирс...

1972 шерара план пятилетка керттера дакъа ду. Цудуьхь аІхно ле йиш яц кІадахкана шера дахьа къахьегама толамаш ловзолкйтилга. Ер шу доладелча дена промышленни предприятей балха юьхьа анализо хьадьохь совзи кьалхарча шин бетта реализаци ялхьа 56 коллективо уьш шера цу шина продукцина реализаци яра йоьзам лохбаьлга. Царех 20 предприяте. цу дакъе, «Сунжанефть» НГДУ, производственно - товарни контора, электромеханически завод, Ермоловски ДОК-а, «Грозвино» объединени предприятеш, кхьнар шин бетта планаш кхочушъяьн...

... социалистически ... кхараш ... оттадьча тайпара республико ... дегІайоагІача продукцех 95 процент, уьш шера дегІах еза къахьегама овсарле лакхьара чохах. Цу гІодаюна тІабахийта беза беррига шоай теркам белхачий, партийни, профсоюзни организацеш. Из иштта хаде а дІабахьча шин бетта республика промышленностан къахьегІан овсарле лакхьара задани 96,9 процент мара ... Къахьегама овсарле лакхьара дакъе тІехьаоьсаш а 64 коллектив, хІаьта 1971 шера ... шин бетта хинначул 66 коллективо ... къахьегама овсарле уьш шера цу юкъа. Къаьстта эсали ... къахьегама овсарле лакхьелга «Красный молот» завода, Г. Ахриева цІергІа «Электроинструмент» заводе. Аргунски ашшкбетона изделей, «Чеченингушводстрой» тресте. Назрановски трикотажни фабрике, № 1 йолча гІишлой материалий комбинате, хІора аьлча дуккхача хана лена къахьегама овсарле лакхьара задани кхочуш ца ей хьайоагІа уьш предприятеш.

Иштта дуккхача промышленни предприятей коллективашо эсале боьх бав Іатмьар республика ерригача, промышленноста экономически хьоккхамашта. Дуккхал янаоь бетта арахецаеа продукцега планатІа дахохІачул совгІа дІадахийтар 2687 эзар сом.

Продукцена реализаци яра шин бетта план кхочушъ... «...нефть» объединение (нов. Назаров), «Консервплодоовощ» кхача производственно-совхозни объединене (нов. Горошко), хлебопромышленностан Нохч-ГІалгІай производственни управлене (нов. Абубакаров), моттигерчей кхачани промышленноста министерствашна (ми. Бузуртанови Лешкиен). Цу министерствий управленей дуккхача предприятешна кхочушъяьна пачхьалкхен план.

КПСС XXIV-чу съезде Л. И. Брежневс ... доклада тІа ... кхочушъ ... хилийта беза ... механизма массайолча звеньяшка планови дисциплина чІогІъяра да хадаш ковсам лоаттабе безаш хилар. Пачхьалкхен план — закон. Цудухьа министерствай, управленей, объединенией кулгалхошта тІалатта бехкбоккхам лакхьбе беза.

Промышлении предприятей коллективаш декхарийла я ритмично болх а беш кхарен, февралея тІадиса пачхьалкхен декхар тІера дІадахийта.

Уж декхараш толлина кхочашлелга керттерча дакъе тІехьаьна ба болх чаетамна вІаштІехьбаннхараш, оборудованех, материальни финансовии ресурсех лингІа пайда эцарех. ХІора предприятие коллективо, хІара боьхлочи дахна овсарле йолаш къахьега мара боаккхалургбац толам.

1972 шера продукцена реализаци яра шин бетта план кхочуш ца дь предприятеш

Предприятеш	план кхочушйинар процентаца	директор	парторганизаци секретарь
«Малгобекнефть» НГДУ	88	С. А. Пимев	П. А. Бусов
Нефтегазови управлени	99,5	Л. Х. Арутюнов	Н. Е. Шахова
Новогрозненски механикин та чакхдоеха завод	96	В. З. Мельниченко	В. С. Кравцов
«Красный молот» завод	97	Н. К. Колесников	Ю. В. Кузнецов
Г. Ахриева цІергІа «Электроинструмент» завод	99,4	А. А. Мальсагов	Н. К. Пашенько
«Трансмаш» завод	69	В. М. Медведев	Ф. Л. Исаев
Мебельно-дахьи хІамаш ю «Терек» фабрика	97	А. М. Арсенюк	Н. И. Федюшкин
Грозненски ашшкбетонн конструкцей завод	73	С. Р. Константинов	В. П. Живов
Нохч-ГІалгІай карьероуправлени	61	Ш. Э. Дахкильгов	В. И. Гикиун
ГІишлой материалийн гІишлой индустрех Аргунски комбинат	88	А. Н. Степанов	С. А. Сергеев
«Чеченингушводстрой» треста Аргунски ашшкбетона изделей завод	56	А. Г. Гуревич	А. М. Музыкин
Назрановски трикотажни фабрика	53	А.-Г. С. Дзортов	Я. М. Мальсагов
Швейно-производственни объединени	92	А. И. Бабаджанов	В. Д. Сергиенко
Кога гІирс бу фабрика	83	А. Х. Мурдаев	М. П. Антоненко
Ацетонови завод	89	И. М. Заринский	В. В. Цинков
Шакар доккхи завод	69	В. Ф. Ломовцев	Д. Е. Рыбникова
Грозненски консервни завод	94	М. П. Ксензовский	В. С. Головченко
Ассиновски консервни завод	96	А. Ф. Руденко	Т. Ф. Дудникова
Старопромысловски кирпичаш ю завод	83	А. Ю. Исмаилов	О. Л. Бутова
Гудермесски кирпичаш ю завод	77	Р. А. Гапаев	А. У. Усмиев
№ 3 йола маьхк ю завод	96	Ш. С. Халидов	А. П. Симонова
Гудермесски маьхк ю завод	85	Ш. А. Нукаев	В. С. Васханов
Кондитерски фабрика	67	С. М. Бакаев	Н. И. Вульфина
Пий доккха завод	67	Э. Т. Мартунукаева	В. Н. Калинин
Минеральни хин ду Серноводски завод	96	Н. Н. Кучерявый	Е. С. Кандаков
Гудермесски горпищекомбинат	66	Л. М. Товмурзаев	С. У. Ахмадов
Шалински райпищекомбинат	42	С. Х. Хасиев	С. М. Тевсиев
«Дружба» фабрика	85	Х.-М. В. Котиков	А. А. Ляхов
Столярни изделей завод	76	В. С. Бельский	А. Ф. Репин
Ачхой-Мартановски райпромкомбинат	78	А. В. Букреев	И. Х. Ильясов
Пожай-Юртовски райпромкомбинат	56	А.-Г. А. Магомедхаджиев	М. С. Сынеев

Белоруссин автомобильни заводехь йина йола самосвалаш мийсьургьа. Заполярья рудникашкахь, Средни Азе гІомарашкахь, гидроэлектростанцеш хьалъеча. Йолаш най юкъна дика лоархІам хилла Іаш. Уьш машенаш дояно мелалашца белгалъяьхьай дунен халкъашта шкьерча ярмаркашка, уьш къуо 30 пачхьалкхана.

ХІанз завода конвейерш тІара Іоюьа 27 а 40 а тонн мухь кхуьна машенаш. Пачхьалкхен тоьхкаюй дика санхьювд 75 тонн мухь кхуьна БелАЗ-540. Дева мухьаш кхуьна уьш машенаш ерриге йолургйол предприяте пятилетка чакхйоаллаш.

ХІаьта конструкторски бюрос хІинне а боли дІайолйой йоа карьерашта лаьрІа 120 тонн мухь хьуьургбола автопоезда хьаьа проекташ оттийра. Иштта оттинерга 180 — 200 тонн мухь бахна ... кхочатертбола йолий автомобилаш хьиара проекташ я.

100 тонн мухь хьоча йоккхача автомобиля образецаш уьш пятилетка хийтьернья предприяте.

Сийлахь - боккхача Октябрьа 54 шу дизара аха йоаггІача тайпара хавьяхар дукха ахье хьиначи завода коллективо, хеч бетта производственни программа ханал хьаяа кхочуш я. 1200 эзар сомна мехьа планел совгІа продукци арахийцар. 40 тонн мухь кхуьна машенаш 1,6-кха дуккагІа арахецарга предприяте.

СУРТА ТІА: изд йола самосвалаш. Аьрнахьара аттенха — 40 тонн мухь кхуьна БелАЗ-584, 75 тонн БелАЗ-549, 27 тонн БелАЗ-540.

В. Севостьянова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТЕ ДОШ ДОВЗИЙТАРАШ

КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхочашъеш партен райкомо юкхьанцарча партийни организацешен дакл чІоагІбу шоаш беш бола идеологически болх.

Дуккхача къахьегамхой уйла тІаоаш беш болча политически белха дуккхача методех эггара а лоархІамегІа хиларца белгала я КПСС чухьарча а арахьарча а политиках, мехка а довзол дехьа а хиннача йоккхийча событеех хьахьа еш йола политически информаци.

ХІанз районе болх беш 455 политинформатор ва, царца 164 саг КПСС-ен Советски правительствен арахьарча политика дешаш дуьцаш ва, хІаьта 125 саг — Іилмахи культурахи, 117 саг — мехка чурча политиках, 49 саг — Іилман атеизма проблемаех.

Политинформаторашта юкъе 30 вайнахьа саги 162 кхелсаги я.

Деча белкашка а дийша хиларга а диллача шин тайпара дика кийсбенна ба политинформатораш. Лакхерчен юкъерчек звенора предприятей кулгалхоех 111 саг ва, инженерно - техническ белхаш дерех — 227, хьахархоех — 80, лорех 37 саг ва уж.

Цо хьагойт политинформаторш язетаьца, дикка уйла а яь вІашагІтехалга, вай парте дІадеххача тайпара къахьегамхошта юкъе политически информаци дІайоаржае царна кийща карагІдартдолга.

ПхелагІа шу да политинформатораша вІашагІъелла школа болх беш йола. БІаь совгІа саг ва цига Іомалуш. Школа дешара программе дикка моттиг дІалоаца ленински тематика, КПСС XXIV съезда документаша, массанена экономически дешар Іомадира де-ю.

Цул совгІа тематически лостанех йолча КПСС Грозненски горкомерча семинарски занятешка ух политинформаторий. Парте райони комитетои юкхьанцарча партийни организацешен бюро заседанешкан коммунистий собранешкен хан-ханнахьа дуьш къахьегамхошта политически информаци дІайоарйтара хьалахи из кхы тІа товяра де дезарех. Боьхлой коллективашка а нах болеча моттигашка а массово - политически болх чакхбаккхара гІо ду.

Къахьегамхошта политинформаци яра гІулакх тоалуш доагІа райони предприятешка, учреждешка. Цу хьакхе цхьайола опыт Іоевьй горэлектросети партийни организаце. Дукха ха йоалдаш дар шоай заседане дийнар политинформаторийи агитаторийи белха доьш. кхо теркам тІабехабйо КПСС XXIV съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленума решенешта, безхІалагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета кхоалагІча сессе материалашта пропаганда яра. Политинформаторий махаца бергболча белха план оттаяьй. Политинформаторий группана керте латт коммунист Е. И. Купаев. Секцеех бу цар болх: дуьнен халкъашта юкъера, экономически. Политинформатораша юкъебахаб предприятей кулгалхой, инженерно - технически белхаш дераш, юкъарча дешара а политически а кийчонга диллача из болх булургбараш.

Балха дешаш коллектива общественно - политически вахарца цхьан цийсде хар бахьан долим вІадитІехьдоал нов. Купаева политически информаци чулоецам дика болаш а, уйла тІаозаш а е.

Политинформаторий теркамо юкъмоттиге латт парте XXIV съезда решенеш, цул тІехьагІарча КПСС ЦК Пленумий сеанаш. Цар наьаца доча къамальий тематика уьх тайпара я: «Производства эффективность лакхъелга», «Іилма - технически революци», «ИйсалгІча пятилетка шоалгІча шерара коллектива декхараш».

Чакхйоахаш йолча массово - политически организаторски мероприятей йоаран лакхбаро коллектива оарцагІйоаккх производствении планашн тІейибаь социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашлара.

Горэлектросета партийни бюрос политинформаторашца бечв балха юкъе кхоачамбоацараш а да. ДикагІболча политинформатораша бахча балха учёт ца лелаю, дикагІчарна совгІаташ телац, предприятена хьалхашка латтача декхарешна юкъац политически информаци.

ХІанз уж а кхыдола а кхоачамбоацареш дІадахара болх беш а горэлектросета партийни организаци.

Т. ЗИНОВЬЕВ,
КПСС Октябрьски райкома пропаганди агитаци отдела заведующи.

Экономически дешар Іомаду болхлоша

АМООС система юкхьанцарча партийни организаце тІехьарча хано чІоагІа йоаххо ю болхлошта экономически дешар Іомадара. ШоалагІа шу да уххаза ерригача эксплуатационни участкашка а центральни усадьбе а болх беш экономически боахам лелабаро ленински школаш йола. Цу школашка Іомалуш 74 саг ва — ерригача коллективах кийсса ахаш.

Пропагандисталла балхаш зераш хийта гІулаккхах хила кхеташ нах ба. Центральни усадьбе пропагандист ва управлене начальник нов. Абазиев, керттерча участке — гидротехник нов. Жукова, Назрановски участке — гидротехник нов. Ажигов, Ачалукха — участка начальник нов. Далаков, Грозненски — участка начальник нов. Килоев.

Оттальча дешара планага хьежжа бетта шозза хул занати. ДІазбенна беррига тІабоаш, лазугІарий уйла тІаозаш чакхьювл уж.

Дешара программа КПСС XXIV съезда решенешца, мехка челябораторийн пунца цхьана АМООС системи коллективаш декхарашца юкъаенна я.

ЛакхагІарий безам тІабоаши дикка хІамаш парна ховийташ хул центральни усадьберен кертерча участкерен занатеш. Центральни усадьбе хиннача тІеххьарча занате Іомаь тема: «Къахьегам Іилман лаоаса тІа вІаштІехьбаннхараи производственно-къахьегама дисциплинен» яхаш яр. Шоай коллектива вахара дуккха масалаш а кхулаш, къахьегам хикагІа, Іилман лаоаса тІа вІаштІехьбаннхара де везар фуд, производственни къахьегамен дисциплина мишта чІоагІъе еза белгал а доахаш дика вьшхар пропагандиста Абадиена шин тема.

Пропагандист хьамаьа даь вахьиначул тІехьагІа лазаргІарашна цхьацдола хаттараш дир. Царна доагІаш дола жоп делар. ХІана довза, дІайолаь тема боккъонца Іомае. хІоаргга йолча гІертарна занатешка белгалбоалаш ба кертерча механик Алборичев Іусман, чоьккагІвола инженер Шибилов Абдо, завхоз Шадыхов Уми, кхыбараш.

Болхлошта экономически дешар хьехарах доккха беркат доал. Творчески къахьегара хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллектива кьинар хІанзанза по.

Н. СМИРНОВ.

СОВЕТСКИ ІИЛМА ДЕГІАДОАЛАДЕЧА ЛАЬЦА ДАКЪА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ БАРТТАЙНАЧА ДЕЗАЛЕ

КОММУНИЗМ хьалъеча ерригача фронташка хьахча сийлахь-йоккхийча котаьлоний атогаш а еш дуьнен тІа ший башха-дикача открытешца, разработкашца ше дІадовзийта долча Советски Союза Іилма толамаш чІоагІа довккал а деш белгалдоех советски наха.

Советски Іилма дегІадоаладеча дизза дакъа лаьцад Нохч-ГІалгІай АССР Іилмахоша.

Сийлахь-йоккха Октябрьски Социалистически революци хилалехь республика территоре дешдаиар планови Іилман балхаш. Цхьабакъда, болаш, бар къаьст-къаьста бола талант йола Іилмахой - энтузиасташ, цар дуккха тохкама балхаш дир мехкдаьтта свойствеш Іомаеш, из дикагІа чакхдахара йола методаш тохкаш. Иштта чарех вар масала, профессор К. В. Харичков. Цо дир цхьайола чІоагІа лоархІаме открытеш, цхьабакъда практически доьча гІулакхацца дарех пайда эца болабеза Советски Іьдал эттача шерашка мара.

Мехкдаьтта промышленность дегІайоалаеча Іилман тохкамаш мел лоархІам болаш да кхета а деш цуй кулгалхошш, хьалхарча дакъе И. В. Коскора, тахьсалегІа шераш доладеннача хьаа вІашагІъеккар Грозне а Советски Союзе а мехкдаьтта промышленносте еш йола технически прогресс сихъяра доккха хІамаш карагІдиенна хургйолча дешара, тохкамий, проектни институтий ячейкаш. ХІанз вай республике болх беш я Грозненски мехкдаьтта Іилма-тохкама институт. 1955 шера дІаяьаста ГрозНИИ-х, КъилбаседаКавказа мехкдаьтта Іилма-тохкамен проектни институт, тохкамий институтий кхо филиал: «Нефтехимавтомат», «Нефтегазпромавтоматика», «Пластполимер».

Дукха тохкама балхаш ду дешара мехкдаьтта института кафедрашка а.

Исторе, метта, литература Нохч-ГІалгІай Іилма-тохкама институто, Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университето (хьалха хиннача пединституто), Грозненски мехкдаьтта института цхьайолча общественни кафедраша бахьаш дар бахьан долаш къаьстта уьх тІеххьарча шерашка дикка дегІадаьккар общественни, гуманитарни, естественни Іилмаш.

Республика мехкдаьтта доалеи мехкдаьтта чакхдоален промышленность юкъаметтаоттаирен из технически Іалашъярен декхар хьалхашка оттадир ГрозНИИ Іилмахой коллективаш, «СевКавНИПИнефть» Іилмахой коллективаша. Іилмахой коллектив хьахиича дехха дукха лоархІаме Іилма-тохкама балхаш чакхдаьхад цо.

Царех цхьадараш белгалдоахаргда вай. Профессора В. С. Баранова вІашагІъелхача кердача прогрессивни Іилман концепце дукхен практике эггара хьалха торо хиннйтар скважинашта бурувтохар сихдеча лоабата маркхала свойствашта тийса оценка яаь. Цо синтез а ь лоабата маркхала химически обработка яра юкъейккьар (СССР-га хьалхьле а йолаш), утлещелочнин цул тІехьагІа кхийолен реагенташ. Цу канналия Баку а Грозне а скважинашта бурувтохача дІа ца йоаколуш хинна осложнеш (лаьтта чуттоххалга, бурильни инструмент дІалуьшилга) кхи хургдоацаш дІадаьккхар.

РСФСР Іилман техникан заслуженни деятела, профессора В. С. Федорова кулгал а деш «Скважинашта бурувтохара режимай Іилман ларааш кийчъяра оста балха йола Іилман теори хьаяри» лоархІамегІолча балхех дархІа дезаш да.

Бурувтохара технологи эргахьекха хувцара долча дешар тІа болх баьб технически Іилмай кандидата А. Н. Шаньгина. Цо оттаьй механизмаш, техкад скважинаш гоаьъялар бахьанаш, уж гІулакхаш ца хилийтара йола эффективни методаш кийчъяьй. Цхьайола цун балхаш хетадь ра бурувтохара теорен практикан дешашта. А. В. Зубарева, кхычарна цхьана, кийчйир цо скважинашта турбинно-направленни бурувтохара йола технологи оборудовани.

Шерра довзаш да скважинай колоннашта цементировани яра тампонажни цементаш шорттига чІоагІлургйола гІулакх дара институто даь балхаш. Шовзтъа шу совгІача хана уж балхаш деш хиннав технически Іилмай кандидат Е. К. Мачинский.

Скважинашта бурувтохача перспективни мехкдаьтта тІоаьаш тахкара йола керда техникен технологии хьайра даь балхаш хадхьа боахаме боккха лоархІам болаш да. Цу балха тІа массаза хьалха латташ вар талант йола инженер-Іилмахо К. И. Лошкарев. 1943 шера цо эггара хьалха кхийир Дагхен конструкцех йола мехкдаьтта тІоаний испытатель, цо торо хилийтар геолого-разведочни балхий эффективность лакхье.

ХІанз СССР-е бола ишшта бу мел хьожача объектаех 35 процент яраш цу устройствана тохкаш я. Технически кердадараш производствана юкъейхкьар бахьан долаш обсадни колоннаш Іочу ца йохийташ 300—400 скважина бурувтеха йистейоакх; кхоьй вэараш тоехаш турбаш, цемент, 17 миллион сом.

Буровн насосий конструкцеш эргаьхьа хувцарен мехкдаьтта тІоаьаш гидро хьисапе лелхийтара йола нассони агрегаташ хьальаран дукха тохкама балхаш даьд Нохч-ГІалгІай АССР Іилман техникин заслуженни деятеля Л. Г. Алексеева кулгал а деш. Иштта советски мехкдаьттахошта дикка довзий да мехкдаьттан машендаьттан ца толхадеш доль хьамча кийчдара, мехкдаьтта оборудовани машенайи гаттара чІоагІа оатталаши тЪалаши арахецара цо даь балхаш.

Института рекомендаци производствана юкъейхьар бахьан долаш тохкама скважинашта толамца проектни хІоаргаленашка хьехчалца бурувтоха вІаштІехьбаьхар. Иштта 1963 шера духхьашха Ставропольски крае мехкдаьтта дакхе коледалийтар, хІаьта 1956 шера вай республике мезозойски тІоашкара мехкдаьтта дакхе коледалийтар. Из яр Іилмахойн специалистий-мехкдаьттахойн йоккха котало.

Институто дукха тохкама балхаш даьд лаьттан кІелхара гидродинамика тохкаш, уж дІадолладьд профессора В. Н. Щелкачева, цул тІехьагІа уж хІахо даьд технически Іилмай кандидата И. Т. Проникова, технически Іилмай доктора Б. Н. Майдебора. Белгалдаккха дезаш да «Грознефть» объединене дуккагІйола мехкдаьтта йоалла моттигаш «СевКавНИПИнефтьа» кийчъяьча проектагІе толамца тохкаш хилар. Боккха Іилмайн практически лоархІам болаш да А. А. Хуцнева, кхычар Нохч-ГІалгІайчен, Дагестана, Черски-Балкхарой Къилбаседа-ХІирий, Ставропольски края, парна лаьлла йзача малхболен Предкавказа райоиий моттигаш геологически тохкаши мехкдаьттен гази йоалли хьожаши даь балхаш. Цар ковкъостал дир дикагІйола структураш гучаяха, цхьайолча стратиграфически комплексашка мехкдаьттен газ йоаллий дикагІа хоургдоле гІулакх вІаштІехьдаьккха.

Мехкдаьтта промышленность дегІайоалаяра боккха лоархІам болаш я институто кийчъяь цхьайола дукха разработкаш а.

Мехкдаьттапромыслови Іилман техникан эргаккхара дакъе йоадамболлаш хаьтта лаьцад Къахьегама Цеча Байракха ордена Грозненски мехкдаьтта института. Геологаша, профессораша Г. М. Сухарева, П. П. Забаринске, С. С. Итенберга, В. К. Лотиева, доцента В. Л. Галина, кхычар дукха балхаш даьд дуккхача шерашка Предкавказа къаьсткъаьстача моттигийн районийн хІоаргара лаьттан чеваш, хІаьта мехкдаьттен гази хилара перспективаш. Кавказа гидрогеологически лаьттан чений йІохьала потокаш тохкаш, хІаьта «Лаьттен тІерча мантс проект», иштта кхыча а СССР Іилмай Академе планагІа долча балхашка дакъа а лоац.

«Бурене», «мехкдаьттай газовни промыслай машеннйи оборудованей» кафедрай коллективаша доккхий тохкама балхаш даьд лоамен пороваш йохара йолча механика дакъе иштта кІоарга бурувтохачара кІоаргеи тІехкІоаргеи скважинашта бурув тохачара техникен технологии эргайоаккхача. Цу дакъе йоккха чІелуга я профессора В. С. Федорова, М. М. Александрова, доцента В. Г. Беликова, кхи дуккхача а.

Иштта доккха лоархІам болаш тахьа хилла боахаме профессора Л. Е. Симонина кулгал а деш «Циклически гидродинамически низ тІалатта тІеххІоарга бурув тохача (15 километрга кхаччалца) обсадка яиза йолча скважиний перешмел чІоагІа да хьожаш тохкама» даь балхаш.

Технически Іилмай доктора, профессора А. Н. Гужова кулгал а деш мехкдаьттен гази йоалла моттиг тохкама кафедра болхлоша дІахьеккар гьана мехкдаьттен гази цхьана кІаахийта торочаш хилар. Мехкдаьттен гази цхьана тьагулдара уж керда системаш производствана юкъе а кхиьлай вай мехка керда мехкдаьтта дахка йолаьча моттигашка кхехкдуьлаш а я.

ГРОЗНИИ Іилман болхлоша эггара хьалха шоай болх дІабола ца биннехьа Советски Союзе эггара хьалха къадолалир мехкдаьтта эффективно чакхдаккхара гІулакх. Мехкдаьтта свойсташ тахкара хьайна методех (ГрозНИИ метод йоаьаш я) пайда эца болабир вай мехкарчен доазол арахьарчен Іилмахоша. Хоаин махкалара процесси ректификаце техникен а бедал фракцешта екъар, из боккха лоархІам болаш да мехкдаьтта чакхдоахача. ГрозНИИ эттара хьалха Іилман лараа тІа кийчйир ректификаце элементашта инженерни расчет яра методаш — мал тасалкаш ца къастадар, колонкий йоккхалли зІамигали дар, дІайохийта фракцеш меллай хар.

Цул тІеххьарча шерашка промышлени установкаш тахкаш (уж техар технически Іилмай кандидаташа Ю. И. Комиссарова, А. К. Мановяна, кхычар кулгал а деш) хьайна 300 ректификационни колоннашта дукхьашта мехкдаьтта чакхдахара йолча колонний расчете методикан лаьрІа йола картотека.

Аралеца машенаш дукхагІа хилиеха уж эргайоаккхаш куцаршен кувзлена дукхагІа доахена безаш хилар бенаии дІахо тоае езаш хилар цул тІехьа. Из шеззар кхоачарашна йоккха молекулани мехкдаьтта фракцешта термически расщеплен (крекинг) яра процесс производствана юкъейоалае йийхар. Цу процесса цхьа дакъа Іилман лараа тІа кийчъяь ГрозНИИ болхлоша, цар «Крекинг ковчача фазе» яхача чиммигах дукхачча шелашка пайда ийбар тохкамаш кеваша, проектировщикаша, производственникаша. Цо торо хилийтар Грозне а вай мехкаьча кхача пункташка а дукха автомобилий бензин арахецар дыша йоккхий производства хьалъе.

Технически Іилмай кандидата В. К. Америка, кхычар шоай тохкаре балхашца хьаьъеккар эггаачи термически крекинга формаш мел боккха лоархІам болаш я, эггара дезагІа вІчина хьисапе ийча чаьтта дІаьхьаие расщеплени яра чогал дика дукагІа бензин арахецар тоаш хилар. Мехкага хин тІа а дІаяхьачар миллионаш серпан бензин.

1944 шера тохкамен проектни институташта цу дакъе ГрозНИИ-ена тІалоьжадир правительства промышленни крекинга Даьхен системъ кийчъелга. Из толамца кхоачашдир. Из бахьан долаш Іилмахошта елар Пачхьалкхен ...

«Красный молот» заводь шолгIачу цеха болхлошта юкъе хьалхаре къахьегархоца белгалдаьлла ва токарь Бериев Ахмади. Цига эттара хьалхарчарца цхьа деп задани 4 дийнахь кхочашъю цо. ХIора сменагIа норман 150—160 процент кхочаш а еш цхьа деп задани 3,5—4 дийнахь кхочашъю цо.

СУРТА ТIА: болх беш ву токарь А. Бериев.

И. ГЛИЕВА сурт.

ДИКА ЛЕЛ ГIУЛАКХАШ

Хьинаре къахьегаш я ухх шера «Грознефть» объединене промысловни буровойн оборудованена ремонтан комплексаци ю механически мастерской коллектив.

Буровой оборудованена ремонт ярл совгIа бурундеттачеш нехкдаьтта хьадоккхачеш вша запас ик сатхалаш а контрольно-измерительни прибораш а кийчъю цо.

Производствени декхарех дика довзийтаю цо коллектив. Керда продукци араяьцара а ца мукьалла ниххера а шин бетте план 101 процент кхочашьяьй. Ишттә дика толамаш долх цо март бетта а.

СССР кхолл 50 шу дизара кордача толамашца вакъабахара социалистически къе баьнна къахьегача механически мастерске болхлоша керда толамаш долх. Токараша Фирсова, Анерта, Савельева хIора сменагIа 170—180 процент кхочашъю шоай заданеш. Ишттә дика къахьет слесараша Монаков, Мезенцева, кхьнар.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА

КПСС Грозненски горкома бюрос дийнах «КПСС XXIV съезда решенеш — вахаре» яхача девизагIа еш йола гойтара агитаце конкурс Старопромысловски районо лелаярах доладош. Белгалдаьла ухх тIеххьарча хана районе гойтара агитаци дикка тоенийла. КПСС XXIV съезда решенеш, кхьлха даттарий опыт, цар толамаш, социалистически декхараш дIадовзийтаран уж кхочашдара гIулакх хьагойтаран дукха керда плакаташ, лозунгаш, щиташ, стендаш кийчъьй предприятешка, учреждешка. Цу гIулакха хетаьь хьаьнаьй хьалха даттарий, къахьегамен тIехьи ветераний аллеяш, сийлен доскаш, фотостендаш, диаграммаш.

Гойтара агитаци таханарча декхараша дIадеххача тайпара арганьекха тоаяра йоагIаш йола тарко ю «Старогрознефть» НГДУ, «Электроприбор», опытно - экспериментальни заводашка, «Сельхозтехника» базе, СУ-11, ишттә кхычахьа.

ТIамйцача социм тIа болгалйир КПСС XXIV съезда решенешта пропаганда яран СССР 50 шу дизаран хетаьь йола гойтара агитаци районе кхы а дикагIа кийчъяра тIаерзаьь йола мероприятеш.

* * *

Ухх деношна СССР кхоль 50 шу дизара хетаьь КПСС Грозненски горкома сайрийнарча марксизма - ленинизма университете ладугIарийн хьехаркойн Iилман-теоретически конференци хилар. СССР хьаяра хьалхехьа доклад йир цига журналистика отделене дешача З. М. Бибулатовас. Ишттә чулоацам бола къамаьлаш дир университета ладугIараша Г. М. Куликовас, И. Г. Дудниковас, З. М. Белавинас, И. О. Колесника.

Конференце итогаш еш къамаьл дир цу университета КПСС историе кафедра заведующо В. И. Фильковс.

* * *

КПСС Ленински райкома бюро хьежай Грозненски бурундеттача болхий управлене коммунистий марксистско - ленински дешар вIаштIехьаделхара дешарга. Цу хьакъе управлене парткомо цхьайола опыт Iоамаьлга белгалдир цига. Ухххаа лакхача идейно-теоретически боаране чакхъьовл вайнташ А. М. Курынини В. В. Смелови пропагандисташ болча партие экономически политика Iомаеча семинарски группе. Лекционни пропаганда еча шерра дакъа лоаш ПТО начальникa А. Г. Гусейнова, керттерча технолога Г. А. Фролова, НОТ начальника А. Н. Габеева. Коммунистически къахьегама барiи школе дешаш 200 совгIа саг ва.

КПСС ЦК «Къахьегамхой экономически дешар тоаларах» бола социм кхочашбара парткомо оттаьь чаккхйоахаш а берригаш экономически дешаре юкъеоара тIаерзаьь мероприятеш.

ЦХЬАН ЗАВОДЕРА ХОАМАШ

ДИКА IОМАБУ

Дукха ха йоаццаш грозненски № 2 йолча профессионально-технически училищера 27 дешархо венав Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе производствени практике. Цаьрца йа цаьрца хьехаш' бола, хьалхагIа Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка балхаш даь опытан мастераш Н. Н. Журавлева, А. Д. Верещагина. Технологически, атмосферно - вакуумни установкий чоалхане оборудовани йовзийт царна мастераша. ХIаьта мехкдаьтта чакхдаьккхара технологически процесс дикка хьех училищера болхлача сальвашешта цIи лелача гойлламана—мехкдаьтта чакхдоахараша М. А. Абасалиева, Н. М. Бурлаченко, Ленина орден лелача Н. В. Криволапова, Л. А. Ашкадова, С. И. Шаповалова.

БАРТТАЙНА КОЛЛЕКТИВ

Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе дикагIчарех лоархIаш я коммунистически къахьегама сийлен цIи лелача № 3—4 йолча установка чоалхетив. Опыт йола А. С. Исаков керте даттача мехкдаьтта чакхдоахараша соахк а укх шера а духьала социалистически къе заводе хьалхара моттигаш дьяй. Лакха оасарле йолаш къахьега цу ккоалч коллектива барттайна хилларах.

Эттара хьалха установке йоаккха венача хана цхьаьнккха гоалал йолаш вэцар Магомадов Салман. Цхьабакъда цунна установка чоалхане оборудовани йовзийталаца, мехкдаьтта чакхдахара технологически процессах ца хьатавалаца ситонвар А. И. Муамдиева. Ишттә дукха ха йоаццаш установке балха веяв Висиев Увойс Iомавеш ва С. Г. Арустамов. Хале ца лоархIаш шоайла вIашаш гIо дара, барта хилара толамашка кхувл № 3—4 йолча установка коллектив.

Л. СОЛОДОВНИКОВА.

ШИЙ ВАХАР ХАЛКЪА ДIАДЕННАР

Н. Ф. Гикало ваь 75 шу дизарга

ГIорваьнача революционни деятела, советски халкъа сий долча вIийй Гикало Николай Федоровича цIи Къилбаседа Кавказе дика йовзаш я. Къаьстта вIоагIа боча-я цун цIи Нохч - ГIалгIайчене. Из бахьан довзаш даь, хIана аьлча цун вахар, болха гIулакхаш вай республикана духхаденна хиннад.

Гикало Николай Федорович 1897 шера 20 марта г. Одессе парски эскара фельдфебеля дезале ваьв. КIаьнка диъ шу даьннача хана г. Грозне баха баьннад уж. Укхаза Пушкински яха городской училище ваьккхачул тIехьагIа Тифлисерча тIема фельдшерий школе деша а ваха фельдшера говзал Iомайнача, шийй доIанагIа дуненa хьалхара тIема турецки фронте вахав. Цига цхьан госпитале фельдшер волаш болх беш хиннав.

Цу тIом тIа майрали деьнах гойтарах Георгиевски крест даннад цунна. Ванъда дукха ха ярлехьа цамогаш хилар бахьан долаш эвакуаци ь г. Батуме вахийтар из. Цигара тIьо шу даьккха мара веце а империалистически тIом тIа хинна вIамига сиг 1917 шера февральски революци дийначул тIехьагIа г. Грозне воагIа. Цу шера кIонь бетта большевикски парте членалла дIаяц из. Цу хана гучадьлар Н. Ф. Гикало пролетарски революцена тешамен нах революцена тIехьа баха хоьна хилар. Болхлошта, грозненски большевикашта ,салташта юкъе сиха айделар цун сий. Касталашка моттигерча большевикий кулгалхоех цаI а хиле дIаотт из.

Н. Ф. Гикалона бера хана дешдика довзар нохчий, гIалгIай, кхыча лоамарой вахар, гIулакхаш, традицеш, уж лоархIаш вар из.

1917 шу чакхдоалаш нов. Гикало болхлой, салтийн казакийн депутатий Грозненски Совета депутаталла хорж, хIаьта 1918 шера цу Совета председателалла. Цу хана боккха болх чакхбаьккхар цо г. Грозне ЦIеча Эскаре доакъош хьадеш, дIаьта Терски областа эскаре гIолла 1918 шера март ардаьннача приказагIа цун командующа вир цох.

Н. Ф. Гикало дика кхетадеш вар крае этта ьаьлаш ленински къамий политика принципаш, дерригa дора уж нийса кхочашъяра. Уж цун дика гIулакхаш къаьстта тучадьлар цо наха юкъе болх беш. Цу бахьана нохчий мехкашарен цун революционни низашцарен бувзамаш вIоагIде... г. Грозный ... Терскера контреволюци ... Геттара вIоагIа доттагIал тосседелар цун нохчий кхеча къахьегамхой гIораьлинача ... операцеш Шерипов Асланбек ... Ишттә ... барий кулгалхой а.

Н. Ф. Гикало керте даттача грозненски большевикалла 1920 шера март бетта ГIойтIа диввача нохчий халкъа съезде дакъа лаьцар. Цига Т. Эльдарханов керте латта Гойтински Халкъа Совет вIашагIкелар. Цу совета членалла хержар революцени уйлена вIоагIденна вола Шерипов Асланбек а.

1918 шера март бетта «Правда» цхьан номер тIа наздора: «Советски Iаьдал Кавказе хотдоалаш доагIа... Вохавьа Караулов, хьатIаккхоачаш латт нохчий къахьегамхоша шийй буржуазена тIаIавар дергдола сахьат. Нохчийче гIотташ латт. Уж а вожаш а шоай моастагIий бозза баьннаб. Коммунистий ЦIе байракхаш хьалаьйду цига, гаьнарча Кавказе а».

1918 шера август бетта Грозне воагIа кхераш ... контрреволюционни ... Терскера пролетарски центр дIаяккха чухьиидхар, дIаболабелар Къилбаседа Кавказерча граждански тIема историе чу бIаь дийнахь лаьтта тIом ... бола къовсам, Н. Ф. Гикалос кулгал а деш грозненски пролетариате, лоамаши казакийн кьеча къахьегамхоща цхьана город шоай кара йитарал совгIа белохазакаш боха а бир. Грозный бахьан къовсам лоаттабьравнтa йоккха йоакъостал дир А. Шерипов керте даттача Нохчийн ЦIеча бIухошеа А. Дьякова вIашагIтехача Сунженски лине тIарча казакий къеча къахьегамхошеи. Грозне бIаь дийнахь лаьтта тIом Терски областерча халкъий интернационални доттагIал вIоагIдаьд а городан юрташкен юкъера бувзамаш тоадаьа а боккхача лоархIаме хилар.

ДIадоладелар хала 1919 шу. Январь бетта Къилбаседа Кавказе фуйелар герзаца вIоагIа кийчденна дола Антанта оттаьяча инарала Деникина эскар. Лазараша, моцало, шелало, герз ца тоъаро вIоагIа халонаш тIоттаьяр советски регулярни а повстанчески а эскарий декъашта. Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йоаккхаш городаш, нах баха цун ... Февраль бутт дIабоалуш ... г. Грозни а. Из бахьан къовсам лоаттабеш ... дакъа ГIалгIайче. Гуренгген дIадахар, Н. Ф. Гикало керте вола вож — Нохчийче. Цига ... сани уж тIа ... эшаш ... наьна. Терски областа повстанчески эскара керттера база хинна дIаэттар нохчийн гIалгIайн мехкаш.

Деникински командоване нохчашта ультиматум елар сиха красноармейцашии большевикаши шоашка хьабе, аьнна. Цар юхь йоагаеш дар нохчаша дешна жоп. ДIадоладелар къиза довнаш. ГIоагаьь дIаьккхар нохчий вурийтта юрт. Деникински эскар а дикка эшаделар, цхьабакъда шоашта дага хиннар кхочашхилавар цар. ГIойтIа, Алхан-Юрта, Чаьчен, кхычахьа хиннача тIемаша хьагойтар къахьегама нах революцена тешамен цунна тоналхьа кхотабенией хилар. Н. Ф. Гикало отряд цу тIемашка кхы а вIоагIъелар.

Г. К. Орджоникидзе, С. М. Киров, Н. Ф. Гикало, ленински партие кхиболча деятелаша лакха мах баьб шоай классови повстанчий дикагIа къестаба баьннача лоамах къахьегамхой Советски Iаьдала тешаме хилара.

Н. Ф. Гикалос хьагойтар цу юкъа шо классови къовсама стратеги къахьегамхой массай кулгалхой хиларца вIоагIа хIамах дика ха йоалаш волга. Цо даим бувзамаш лоаттадир. ГIалгIайчахьарча, ХIирашхахьарча, Черсашкахьарча, Закавказерча, кхыча лоамдахарча республикашкарча повстанчески боламца, шийй гIулакхашта нийса координаци йора, революционни низам кхотадора. Цун отряде бар дуккхача къамех бола нах. Цун лоамаш къахьегамхой кулгалдоша А. Шерипов, Г. Ахриев, кхычарца цхьана гIулакхаш лелаярал совгIа ерригача Нохчийче революцена тIехьа тешаме бола нах цунна хьалаха харах а цар шоай юргашкарча хьалех, деникинцашеш цар оагIув хьалхоавачара де лерхIачоа цунга даим хоам беш хиларах а латт. Цу тайпарча наха бар А. Дениельханов, Т.-Х. Чагаев, Х. Сайдаев, П. Гукаев, М. Тасуев, Д. Гешихаджиев, А. Ибишев, дукха кхыбараш.

11 сентябре 1919 шера Йоккхача АтагIе юха Воздвиженски лоадаттаж вийра нохч-гIалгIай халкъа сийдола воI Шерипов Асланбек. Шийй доттагIчун кап тIа Н. Ф. Гикалос вIоагIо йир цун чIир лехаргьа, аьнна. Шийй доп кхоачашдир цо. Красноармейцашеи нохчий партизанашеи вIоагIа довеш дир деникински эскара.

1920 шу долалуш краевой комитето решени йир Терски областной цIеча повстанчески эскара группаш вIашагIтоха аьнна. Цу группа командующа вир Н. Ф. Гикало. Цунна цхьана большевикий грозненски подпольни комитете кулгалдеш а вар из.

Цу шера март бетта Советски Iаьдал Къилбаседа Кавказе бакъонца вIоагIденна дIаэттар. Контрреволюцена дукъала Терске къовсам лоаттабеча Iалам Iаьмате доккхий хIамаш наргIдаларах нов. Гикалона ЦIеча Байракха орден елар.

Н. Ф. Гикалос доккха дакъа лаьцар Къилбаседа Кавказа лоаман къамий автономе хоачам. 1920 шера из Терски областе тIема комиссари облисполкома председатели ва. ... ГIоркий автономни ... хьалхача хана из парте обкома секретарь хорж.

Цул тIехьагIа нов. Гикало г. Ростоверча ВКП(б) ЦК Къилбехьан-Малхбузен бюро отделе заведующалла, Йоккха Къилбаседа Кавказски крайкома секретаралла, Узбекистана, Азербайджана, Белоруссе компартейи ВКП(б) Московски обкоме секретаралла, ишттә кхы баккхийчера партийни балхаш деш хиннав. Парте XIV съезде Н. Ф. Гикало ВКП(б) ЦК ревизионни комиссе, хIаьта XVII съезда ВКП(б) ЦК члена кандидаталла хержав.

Н. Ф. Гикало 1938 шера венав. Коммунистически парте тешаме воI, ленински къамий политика толаме кхочашъер, вокха тIема-политически организатора профессиональни революционери санна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой дегайка висав Н. Ф. Гикало.

Ю. АЙДАЕВ,
филологически Iилмай кандидат.

САГА ДОЛЧА ГIУЛАКХА

Школа чакхъяьккхачул тIехьагIа деша хьийча гIоргва со? яха дош оттензар Анатолена дьалхашка. Медицински училище деша вахар ва, геттара дика дешаш из чакх а ваьккхар. Профессий нийса хержар цо, да бахьанг цо шийй боля дIаболабеш эттара кьалхара гIа баьккхарца. Атта ца бара болха юхьиг. Бакъда шекваланзар комсомолаш. Шийй профессегIа болча наха беча хьахамта ладувгIар, балхагIа мукъалолча хIа медицински литература, справочникаш дешар.

Къонача медицински болхлочох доккхал дола бала гIарча повкъосташа деттал, бахача наха а.

...1941 шу. ТIом болабеннача хьалхара деношка военкомате а ваха, фронте ше вахийтар дийхар Анатоле. Комиссара цо дала ца бир, саберве элаь. Вакъда комсомолец юхавалензар, шийй декхар кхочашдалга хьадийхар — фронте вахийтар из.

Кхыча бIухошца цхьана итташ эзараш километраш чекъ баьб цо фронте, автомат бе а йоалл аш Даьке лораеш. ХIаьта медицински тIорма хаьи а уллаш, доарахошта дарба деш хиннав.

1942 шу. Шийла Iа. Малхбузен Украински фронт. Анатолий Тимофеевич юкъе хинна батальон. Шийй хур ду Анатоле човаш хиннач бIухошта медицински новкъостал деш, уж госпитале дIаухийтаж. Из ше а хиннав массехказа човнаш хинна. ХIаьта ше госпитале ийсевалча, массаза а хаяал хьалха араволар из, фронте волар.

ДIалахар тIема бирса шераш, советски эскар кодальлар.

Берригa советски тIемахой а санна, Анатолий а цIавера тIом чакхбаьлча, къахьегa волавелар шийй профессегIа — советска нахах уназдIено лоре эттар. Цу дахделла из сийй дола болх беш хьаноагIа Анатолий Тимофеевич Крапин. Укх тIеххьарча ятт шера цо болх бу Ермоловски хоетIарча оалхазарий совхоза медпункте. ХIанз цунна эшаш справочникаш. Шийй гIулакх вIоагIа дика довз цунна, йоккха опыт я. Шийй юртарча наьха уназдIено лораеш цо хиаза кхочашду шийй декхар.

ХIанз Алхан - Калай Куларсе сиг кораевргваш Анатолий Тимофеевичах дика сиг ва аргдоаш. Да а да из иштта, хIана аьлча наха гIулакх даьа ше кховергвоацаш сиг ва из. Моллаг... оттарах, мичча хана наха гIулакх де кийча ва из.

...Аххкнарa дIайха дй. Ха яха кхалсы Э. Мусаева жакарашка вIоагIа лазар хьайна хала цамогаш хилар. СалоIа ди дар. Дарба де медицински болллой шиар. Фу дергда? Деталехар Анатолий Тимофеевич. Лехача из нораяир автобусни остановке латташ. Городе вихa ервавьйнавар из. Ше арабьякка чекъ а бита, цIегIа чу а вала, медицински балнтикa хьа а йаха, сиха уназдо йола вохар из юрта цхьан ялстте. Халача лазарех вьккхар цо кхалсаг.

...Шийла Iа. Вийса. Вийсан шоллагIча салт'а цIарех хIама эттaш тата дезар Анатолий Тимофеевича. Хале цамогаш хийнавар Исаков Хьажи. Массехк минот йоаллаше уназдо волча хьайчар Анатолий Тимофеевич. Цунна дарба а даь из цIаккхоаччане, цунга хьежаш бар кхыбараш. Догхьайна дала цамогаш хиннавар Э. Вазуркаев. Цунна дарба а даь са хулаш цIавера из. Юха гурра балха вахар.

Баха нах вIоагIа раьза ба Анатолий Тимофеевича, сий ду цун, дика лоархI из.

Я. ЦУЕВ.

преме лауреаташ яха цIа, цу юкъе вар Б. К. Америк, Н. В. Бочаров, З. Г. Оркин, К. Г. Лаврентьев, В. С. Федоров.

Серно-кислотни алкилироване процесса технологи СССР-е эттара хьалха кийчйир ГрозНИИ. «Гипрогрознефть» проектагIа промышленни установка хьайир Грозне. Вай мехкарча кхыча районашка цу тайпара установкаш хьалеш болча мехкдаьтта чакхдоахараште школа хилар цунах.

Грозерча производственникашца цхьана творчески къа а хьегаш промышленни хьалешка хьайир шекинтаж. Цу кана лена СССР-е араяеца йолаьй уж. Уж балхаш деча кулгалдеш хилар Iилмай доктор Я. В. Мирский, технически Iилмай кандидат Н. Ф. Мегедь кхыбараш.

Технически Iилмай кандидаташа И. М. Старостина, Б. К. Америка, В. Г. Ремизова, Е. М. Брещенкое кийча а яь промышленноста юкъе ийъар тIадожадир ... синтетически шарикови микросферически алюмосиликатни катализатор (МАСК).

ГрозНИИ-и «Гипрогрознефть» проектайн даннеех СССР-е эттара хьалха Грозне хьайир каталитически фабрикаш, тIаккха Баку, Салавате кхыча пункташка. Катализатораш Iилман лара тIа тахкари кийчъяри кхоачашдир Грозненски мехкдаьтта института профессора В. И. Оборина, цун дешархоша кулгал а деш «общий химе» кафедре.

Укх тIеххьарча шерашка Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе промышленни тохкаш баьб «Цеокар» типагIа йолча хIетига лоьрта увча катализатора. Дикка кIезигагIа энергетически ресурсаш йоаржа а еш кхы тIа а итташ эзараш тоннаш лакха дикал йола бензин арадийцар, кхоадир миллионаш сомаш.

ХIанз керда катализатор шерра производствана юкъехьош я Советски Союзе мехкдаьтта чакхдоахача заводашка.

Вай Iилмахоша дукха тохкама балхаш даь машендаьтташи парафинаши арахецчарга эргадаккхара даьккъе. Институте кхоачашдаьча балхаша торо кхийтар машендаьтташи парафинаши арахецара Советски Союзе эттара йIаьхагIа йола бадала база хьале.

Дуккханакьа а йоазаш я цхьан мехкдаьтта чакхдоахача установка чаккхйоаха комбинированни процессаш (бензина, машендаьтта, кхыйола продукташ хьаяр), из процесс кийчъьй грозненски Iилмахоша. Къаьстта дика йовзаш я ГК-3 яха комбинированни установка, цига 6 процессагIа чакхдоах мехкдаьтта, мехкдаьтта продукташ. ГрозНИИ, «Гипрогрознефть» коллективаша кийчъьйча цу установкана лакха оценка еннай.

Нагахь вай Даьлеи карта хьаьъекхача Грознера кхыча городашка дIайода лини яха йиш яр Къилбаседерча Перьмален Къилбехьерча Ферганан юкъера юкъ лаьрхIача, малхбузехьарча Дрогобычан малхбоалехьарча Хабаровскени юкъера юкъ дIалоархIача, уж тайпа йола ... яр 30 совгIа ГрозНИИ проектагIа кийчъьй заводаш, е цар производствана юкъехкхьаь цхьайола процессаш йолча пункташка. Царех цхьайола ... Болгаре, Венгре, Румыне, Египет яхача Арабски Республике, Инде йола.

1968 шера Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттакоша общественноста, деэдир ГрозНИИ-и СевКавНИПИнефтях 40 шу дизар. СССР Министрий Совета председатела заместителя Госплана председатела Н. К. Байбаков дег тIара даькъала дийнар коллектива 40 шу дизар, цар балха дакIа оценка а лур. Цо аьлар: «Мехкдаьтта чакхдоахача институто технически прогресс яра дуккхача шерашка балхаш дарах дуккхаха мехкдаьттахоша вIоагIа лоархIаша сийлени а институт». СССР АН вице-президента академика М. Э. Миллионщикова цIей даьлхал дувнаш белгалдаьккхар институте дукха тохкама балхаш дарах вай мехка а довзол араьха а цун сийдаьна хилар.

Укх тIеххьарча хана къаьстта дукха балхаш ду институто. 8 пятилеткагIа проект оттаьь, дьалхъ а хьалъе йолаьь яр вердача процессах продукци араяеца 26 установка, 2 мехкдаьтта чакхдоахча завод. ГрозНИИ коллективаш балхо 108,5 миллион сом пайда бир.

ГрозНИИ коллективаша цхьана мехкдаьттайн мехкдаьтта химси свойстваш тохкача хьинаре къахьийгад кхыча Iилман учреждешка. Масала, Грозненски мехкдаьтта институте вIоагIа лоархIаш да мехкдаьттайн мехкдаьтта франкийн теплофизически свойстваш Iомаяра чакхдаьха фундаментальни балхаш. ЛоархIаме Iилман техникан проблемаш кийчъю физически коллоидни химе кафедрашка, нефтехимически сийтеза кафедре, кхычахьа.

«Пластополимер» Iилман производствени объединене Грозненски филиало лоархIаме тохкамаш цхьа полиолефинашта синтез еча. Филиало кийчъьй бензине-растворителе хьоаcий, плекочин полипропилен хьяра йола технологи, ишттә кх. дI.

«Нефтехимавтомат» Iилман тохкамех проектни институтий филиал вайцига вIашагIъеллай 5 шу хьалха. Цун болхлоша кийчъьй управлене автоматически системаш бола беш я Грозненски, Ферганаски, Волгоградски, Гурьевски, кхыча мехкдаьтта чакхдоахача химически, биохимически заводашка.

1959 шера «Нефтегазпромавтоматика» яха лаьрхкIа йола проектно-конструкторски бюро вIашагIъеллай. Цо кийчъю предприятешта, мехкдаьтта доахаба промышленноста технологически процессашта управлени яра йола автоматизированни системаш, информационно - управляющи информационно - измерительни системаш, автоматикан телемеханикан технически средстваш, мехкдаьттан газовни скважинашта бувтохача хана лаьттан тIерчеи лаьттан ченашкарчеи параметраш тIахьожам лоаттабу приборий...

Вай мехкарча тайп-тайпарча предприятешка уж системаши приборашии юкъеяхьарах (пхе шера цар баь болх дIалаьрхIача) хинна юкъара экономически пайда 35,2 миллион сом да.

* * *

Грозненски Iилмахоша мехкдаьтта даькъе ду Iилман тохкамаш белгала да уж вIоаргах практически производствана юкъеиккхьаши хиларца. Цхьаддаш Iилман болхлоша проектировщикашца, производственникашца творчески цхьана къахьегар бахьан долаш, сихагIа производствана юкъеиккхьаь лоархIаме разработкаш.

Грозерча Iилман болхлоша шерра дIайовзийт шоай знанеш, шоай балхаш, книжкаш, монографеш кепаеттаи яра а кецаш. Каст-каста журналаш тIа, газеташ тIа кепатт цар шоай материалаш. Дунен халкъашта юкъерча мехкдаьтта конгрессашка къамаьлаш ду.

Грозненцаша боккъонна дола Iилман-технически новкъостал ду социалистически дегIаухачен мехкашта.

Институтай цхьадолча дизача балхашта деннад ВДНХ дипломаш, хIаьта цар дуккхача автораша еннай выставкона Совета медалаш.

Кердадараш техка, технически прогресс яра хьинаре хьовсам лоаттабу дукха Iилмахой кийчбаьб Къахьегама ЦIеча Байракха ордена Грозненски мехкдаьтта институто, цар практически школа чакхъяьккхай мехкдаьтта промыслашка, заводашка, тохкама институташка. Царех шиннех академик хиннав, 22 Iилмай доктор, 260 Iилмай кандидат, 4 Социалистически Къахьегама Турпал, 10 Ленински Паччахьалкхен премей лауреаташ, дукхахбараш цIи кеза партийни болхавеи кулгалхой, СССР Миннефтехимпромо дикагIйола специалисташ.

* * *

1926 шера Грозне вIашагIъеллар Нохч - ГIалгIай Iилма-тохкама институт, цун тIехьагIа 4 шу доалаьчехь — Паччахьалкхен педагогически институт. Хьалха шоай йоахаув доааш хиннача къамий республике уж шиъ учреждени хьалхаро хьахьеккхар Iилма, культуре, образовани дегIайоалаяра ленински политика вахаре кхочашъелга. Вай мехка хьалха тIехьадиса хинна вIамига къамаш социализм хьалъеча юкъевоалга.

30 шерашка шиъ ВУЗ-е, Iилман тохкама институте дукха балхаш де доладир нохчийн гIалгIайн историех йола материалаш, документаш хьагул а деш систематизаци яра, халкъа поэтически кхоллам хьатулбара. Цу шерашка грозненски Iилмахоша дIадоладир общественни естественни Iилмай проблемаех дола шоай лоархIамеча балхаш.

Вай Iилмахой низех республика хьахилар керда дакъа: филологически Iилма—вайнаьха языкознани. Хоаш ма хиллара вайнаьха метташа—нохчийн гIалгIайн—Iилмахой - языковедий теркам тIайизаб XIX-ча бIашерене а, цхьабакъда вайнаьха языкознание яха Iилма советски хана мара хьехкилаца. 20-чен 30-чен шерашка шерра довзаш дар Н. Ф. Яковлева «ХIинзарча нохчий литературни метта синтаксис» яха, З. К. Мальсагова «ГIалгIай метта грамматика» яха, Д. Д. Мальсагова «Нохч-ГIалгIай диалектология» яха а, кхыдола а балхаш.

Из а даь кепатеха арадаьккхад Iилмахой-меттаи техкарий цхьадола Iилман балхаш. Царна юкъе я филологически Iилмай доктора И. Г. Арсаханова монографи, К. З. Чокаева, Ф. Г. Оздоевий монографеш, московски Iилмахой Н. Ф. Яковлева, Ю. Д. Дешериева монографеш. Нохч-ГIалгIай институто Москва ... кийчдаьд «Эрсий-нохчий», «Эрсий-гIалгIай» словараш. ... Iилман-тохкама балхаш ... республикера литературоведаш укх тIеххьарча ... шера. Кийча а яь ... нохчий гIалгIай меттаьна арадаьккха «Нохч-ГIалгIай литература очеркаш». Литературоведийн лоархIаме тема а хинна дIаэттад «Кавказ ... реализма» ... «Л. Толстой творчестве — Кавказ» яха З. С. Виноградовий балхаш, «ГIалгIай советски поэзе» яха А. У. Мальсагова, «Нохчий советски поэзи» яха Х. В. Туркаева балхаш.

Iилман тохкама институтеи университетеи Iилмахоша дакъалоаца «Советски дуккхача къамий литература истори» яха том кийчдеча, СССР АН дунен литературе институте кепатех арахецаш да из.

Доккхеи лоархIамеи балхаш ду литературоведаша нохч-гIалгIай халкъий поэтически дикагIйола произведенеш хьагул а еш кепаеттара даьккъе. Кепатехай Нохч-ГIалгIай багахбувцама 5 томаца, эрсий меттала а даьккха халкъий иллей сборник арахийцад.

Республика исторически Iилма хьалхара толамаш дувзаденна Iаь моттигерча тохкамий цIерашца, уж дувзаденна я Москверча дикагIйолча Iилмахой, вежарашха йолча республикий Iилмахой Е. П. Крупнова, Е. В. Скитска, С. К. Бушуева, кхычар цIерашца.

ЛоархIаме тохкама балхаш даьа вай Iилмахоша: К. И. Ефимова, В. С. Еланова, Н. П. Гриценкос, М. А. Абазатова, З. А. Гойгова, Л. Н. Колосова, Н. Ф. Александрова, В. И. Филькина. Республика общественно - политически Iилман вахаре лоархIаме событи хилар Нохч-ГIалгIай Iилман-тохкама институт Москверча, Тбилисерча, Орджоникидзерча историкашца цхьана арахийцача «Нохч-ГIалгIай АССР историе очеркаш» (2 том).

Республика историе лоархIаме проблемаш тохкаш да Iилмахой историкаш Н. А. Тавакалян, А. В. Попов, З. К. Джамбулатова, А. А. Аллахвердиев, Г. А. ... Н. Юсупова. ... Iилмахой ... Ахмедов, Н. Н. Лейбман ... Iилмай доктор К. И. Ефимов, Iилмай кандидаташ М. М. ... В. С. Еланов, Р. П. Дудайов, С. П. Борламов. ... коммунистически ... Къилбаседа Кавказа республикий партийни организацешта ... балхаш ... монографеш, брошюраш, статьяш. ... «Халкъа ... культуре дегIайоаларе Нохч-ГIалгIай АССР-ен Къилбаседа Кавказа Автономни Республикий партийни организацешна даь балхаш» яха комплексни проблемаш.

Укх тIеххьарча 10 шера республикана керда дола исторически Iилма дакъа — археологи толламе дегIаяь. Вай Iилмахоша москверча Iилмахошца цхьана Нохч-ГIалгIайчен археологи этнографи доа балхаш арахийцад. Царна юкъе лоархIаме моттиг дIалоац Москвен Грозней арахийцача Е. И. Крупнова, В. Б. Виноградова, Р. М. Мунчаева, В. И. Марковина монографеш.

Республике нохчаи гIалгIаи болча дика кийчбаьча лакха квалификаци йолча археологе, этнографе отряд вIашагIъеллай.

Октябрьски революци хилалехьа хьалхагIа Нохч-ГIалгIай мехка естественни Iилмаш вIалла дегIаихадин. Советски Iаьдала шерашка хьалхкийнай математика, физика, биологе дакъера кадраш — Iилмахой. Цар техи физика, лакхерей элементарий математика, Нохч-ГIалгIайчен китта Къилбаседа Кавказен фауна, флора Iомаяра лоархIамегIара йола проблемаш. Шеко яц вай республика Iилмахошта наргIдийнарош лоархIаме хиларах. Цхьабакъда, дIахо йодача хана кхы а кIоаргагIа балхаш дара йола кхьег мера из.

КПСС XXIV съезда решенеша Iилмахошта хьайикалай йоккхий перспективаш, творчески тохкаме балхаш дара мел эша хьалаш Iалашдаь.

Ж. БАЙБУЛАТОВ,
истори, метта, литература Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама институтa директор.

А. ДОРОГОЧИНСКИЙ,
ГрозНИИ директор.

М. ПАВЛОВ,
Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета ректор.

Ю. РАСТОРГУЕВ,
Къахьегама ЦIеча Байракха ордена Грозненски мехкдаьтта институтa ректор.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ЗНАНЕШ ЙОВЗИЙТ

Общественни производства эффективность лаккъелга — парте экономически политика онлангара хоьл. Из дехкар кхочашдарна парте оьргIйоах книжка пропагандистий йоккха отрял. Цар тIаьхьех хьалха даттарий опыт, Iилманиш технически уйлаипа карагIдьинарап кхаипен фермашкен, предприятешка я организацешка а кхачьара, къахьегами хьилар аьлара ковкъостал а леш.

Парте бах тIаьхьекам хьалльцар № 1 йооолехой библиотеха коллективо. Библиотекаш производствана долча ноковъостела болх бе йолаллапрга дуьзадеша, тха библиотека керттера лерхIар а хиина дIазттад специальни литература шерра пропаганда ярца производство болхлоита ноккъостал дела. Из бахьан доласш алсамдаьннад дIателаш дола литература. Масала, 1971 шера дIадениад производственни литература 1660 экземпляр — 1970 шерачул 346 экземпляр дукхаъIа.

Книжкаш дешаранта гIулакх дикагIа дар дукьа дифференцированно ю литературана пропаганда. Абонемента тIа хьакьолестаьий книжкаш дешарий группаш: специалисташ, 15 шерагара 20 шерага кхаччалца бола кагирхой, политинформаторш, кхыбараш. Цул совгIа библиотека 6 передвижка я. Уж гпуппаш а отраслеви зиненята дIа-юха йийкъа я.

Библиотекан передвижкии хьаяро книжка производствана гарга дакьа ца Iеш; цуьна еш йола пропаганда хьагарIеш тьалхашка латта дехкар кхочашдарна тIаерзаьли хилийта торо лу. ХIара боахйне экономически знанешта еш йола пропаганда шиш никъ болаш я. Абонементан передвижкиш тIеш бесадаш ека хана библиотекара хов хIарана хьалхдой экономика дешаш малагIаш да, цу дешлах лаьца нукъа малагIа гаретаьш журналаш дешо безаш бе. Еррига сведенеш формуляторе тIа дIаязъю. Цу дашией лерда тIа тIехьагIа лашаш дола литература хьахорж. Тоьлаш доала литература библиотекай кхьарга абонементгара дех библиотека.

Кагирхоша болх беча библиотекара шиш труппа дешарай специфика терказью, царна конкретни экономика дешаш доланйта ца Iеш, экономически теори, промышленноста болхдой коллективай практика я йовзийт цар опыт дуьга теоречески хьакма йиш хилийтан дуьхьа. Цу гIулакхе ВЛКСМ горкоман Серго цIергIи клубанан цхьана «Хоастам хилба кхахьегама» яхаш сайре йир библиотека. Шоай къахьегама эстафета комсомольцашка дIаелар нар. ХIаьта воккар шоай аргIапна пионерашка дIаелар.

Цу сайрене бездир производственни хьалхо латтараш, балха опыт дIа-лаь йийцар йослагIча митилестка хьалхара шу къахьегама ликача: цьонахммица белгалдаккхар дукьа. Л. И. Брежнева докладах лаьца ших тайпара беседаш йир еррига передвижкашка а библиотекана чухьа я.

Город Грозныерча агитбригадана цхьана № 4 йолча совхоза клубе, Ново-Редантски Вознесенски культура ЦIеношка беседаш йьй библиотека коллективо парте XXIV съезда материалех лаьца.

Экономически темах лаьца городерча комсомольцашна ВЛКСМ горкомана цхьана ленински урокаш ю библиотека. Кагийча нахан мехкараштен цар новкъостал ду производственни, общественни гIулакхаьша ленински позицешкара анализ е. Шоашта тIадилльча гIулакх хьалкара белхтоккхам хестарболаш кхетабу цар кагирхой.

Ленински урокий шин этап чакхъяьккхар: «Коммунизме яха Iомалуш я къонал», «Коммунистически къахьегама коталонга кхоачарга вай».

Кагийча нахен мехкарашен Ленински урокашка луьц Советски пачхьалкхен экономически политика хьакъехьа В. И. Ленина белгалдаьхараш, партен хаялгъон уж кхоачаш миита ду. Шоай коллективе гIулакхаш миита латт хьожаш ленински позицешкара анализ йир цар.

Кагирхошта йийцар «Кагирхой советий деххараш», «Сийлахь-йоккха кочка», кхыраш. Сайна йола Б. И Ленина произведенеш. Цул совгIа библиотека шерра пайда эц тойтара агитацех. Архийцар тайп-тайпара плакаташ.

Экономика дешаш Iомадераншта долча новкъостала карточкаш кийчдир: «Парте XXIV съезд», «Техника — вахара юкъе», «Тха район — хьалха, хIинз, тIаьоагIача хана» яха альбом кийчдеш я и библиотека. Цу тIа хьалькаргда тха район дегIаяпрен прогрессен сурт, хьахьоккаргба эттара хьалха мехкаьтта гучадаьккхарашкара баьиша таханарча йовоторашка кхачалца бола производстве хьалха латтараш.

ХIинз КПСС ЦК ноябрьски пленумен СССР Лаккхьарча Совета 3-ча сессен материалашта пропаганда яра бола беш я библиотека. Массеэх беседа йьй: «СССР — хIинзарча этапе», «СССР экономика тахана кхоанен», «Дунен аренера СССР экономически ниэ».

Библиотека яхо а хадлаиза бола бергба экономически знанешта пропаганда кра.

В. БУКИНА,
МалгIабинерчо № 1 йолча библиотека заведующи.

ШКОЛА-МУЗЕЙ

Грозныерча № 11 йолча юккъерча школе дынон атеизман музей вIашагIйолла лагадехадар шин шу хьалха. МалагIа дар цул бахьан? Школе хьалхха а дево болх беш яр атеизма кружок. Юкъьенна дешархой дукха боаццаш кулир занятешка. «Тхо дыно яхачох а тешаш дац. ТIаккха тхо сенна ухаргда цу кружока занятешка, сенна йоьергьа ха?»,—олаш цар. Кружока кулгалхоша, школа хьехархоша из нийса ца хиларах дIакхетадар бериш. Вокхъонна вола атеист хургвац ды а цох доала ве а доазаш ца хилча.

Кружока хIара занятена хьехархоша юкъехкухьар цхьаццаберий теркам чIоагIа тIаозарболе дешаш. Цу гIулакхо торо кулийтар бераш занятешта дукхагIа юкъеоза.

Кружока занятеш мара ений дешархой теркам ди хьехиларрш атеизма бакьдараштен тIаозарш? Масала, хьэзиаргья вай Раиса Константиновна Овсянниковас цIе лагIа класса дешархошта лу биологе урок. Урока теме я: «Саг хьахилара белгалонаш». Дешархоша йоккхача теркамца ладугIлаьттан тIа вахар хьахилара хьакъехьа библе яхар нийса ца хилларах шоай хьехархочо дуьцадуьга. Шиа выводиш «Саг хьахилар» яхача Iилман фильма фрагменташ хьожхарца чIоагIъю Раиса Константиновнас. Цул совгIа школьни атеизма музеера экспонаташ хьокх дешархошка. Цу деввигне тешаду бераш Iилманан дынан юкъе мишар хила йиш ца хиларах.

...Школа музей ше ма ярра дийна дукьалара пропаганда ярацентр а хиина дIаьттай хIинз школе. Музее чIоагIа лоренни лелаю лаьттан тIа вахар, саг хьахиларах дуьцаш йола экспонаташ.

Музея лоаргIамерча доакъоеш да «Дына дукьалара искусство» яхар. Цига дукха да боцчаш болча художникашн гидаь картинаш. Цу тайппара сакъерлаше а лоархIаме а да «Iаламна тамашийна гIаленеш» яха раздел а. Хьохархой новкъостална дешархоша гулъяьна материалашта йолча тайпара хьахьокх пох лаьлах тешара баьхаиш хьагойташ йола Iалама галенеш. ХIаьта вай хапарча химе, физика, естествознание Iилмаша уж мишта йовшх а хойт гулъяьча экспонаташа.

Космос карарзаеча астрономеяь откъыташ ма ярра йовзийт «Сага хьахкъала карагIдаьинараш» яхача разделе.

Боккха пайда боал музея дешархошта а хьехархошта а. Атеистически темаех, масала, «Мала болабеннаб пах дальлах теша?», «Дукхача дьылех тешаргара цхьа дальча теша хIана бахьнаб пах?» яхача а кхьча а пункхача темаех йола беседаш еча хана цар шерра пайда эц музеерча дукхача экспонатех. Уж беседаш еча шерра дакьа лоац бериггача дешархоша, цудукьа уж сакъерлаше а чулоацам болаш а хуя.

Школьни музея доалахьа я шиа выставочни зал. Выставка йолча хана цига ю читкаш, литературни викторинаш, сайренаш, выставкай хьакъельара беседаш.

Школе болх беш я дешархой лекторски группа. Кхойтта дешархо - атеист юкъевоагIа цуьна. «Лаьттая тIа вахар хьа миита хиинад», «МалагIа да дынах тешарех доале зе», Дына дукьала пионераша, комсомольцаша, берригача дешархоша лоаттабу къовсам,» яхача а кхьча а темаех лекцеш еш.

Школе бела атеистически белха миитта чIоагIа новкъостал ду музея выставочни зале оттадаьча рекомендательни литература а. Уж да марксизма - ленинизма классикий лыпах, атеизма дешаех дола билхаш.

Каст - каста хул музее хьошалгIа баьнне городерча кхьча школашкара дешархойи хьехархойи. Цар, а музее миитта ладугII дына дукьала дешархоша еча беседашка, еча ленцешка. Музея Отзывий книжка тIа шоашта хетар дIаязду цар. Ер да цох цаI: Хоза я музея выставочни зал, дина кийчъйий из дешархоша, цар теркам ца деш цхьаккха а дисадац, эстетически хила ма езаара и из».

М. РАШИДОВ.

Белоруссии ССР. Баккхача тезамах чакхдуьл Гомельски производственни хьу чакхIоахача объединене Речицкий халкъа хелкара концерташ. Каст-каста гастролешка ух самодеятельни коллектив. Цуь репертуара юкъе да дог уйьиттадеш дола эрсий халкъа а, белоруссийн «Лявониха», «Крыжачок» а, тайп-тайпара хореографически картинаш а...

СУРТА ТIА: концерт луш я ансамбль.

Ч. Мелина сурт.
ТАСС фотохроника.

Торонаш яле а...

ХIанз вай республике дIайолаенний СССР хьаьь 50 шу дизара хетаьча «Тоале са республика» яхача телевизионни фестиваль II-гIа тур. Районашка уха республикански жюри дукха ха йоаццаш хьежай Назрани, Сунженски, МалгIабика районий художественни самодеятельноста коллективий программашка.

Дукха ха хьалхагIа дела Назране къаьстта чIоагIа могадеш да хьалхараш. Районни культура ЦIен балетмейстера Гапархоев Махьмала оттадаь халхараш хоза вIашIехьдаьха, къаман оамалехьа хиларца белгалдоалаш хул. Къаьстта дикен хоза товш дир халхара коллективо «ЖIайрахой халхар», «Назрановски лезгинка», «Вавстох» яха халлар.

Безама хоза оаз я Хамхоев Бориса, из ва районии культура отдела заведующи. Дина аьлар из «Дег тIа бIаьсти латтанда» яха А. Мякиева дешаех даькха илли. Белгалдаькха доагIа Мехов Мустафас а илли дика оалаш хилар. Зрителаша раьза хиина гIийнар по дьина «ДоттагIчоа дола илли».

Зрителашта дукха ла хьалагIа дела оазина чьйоагIа сунженски казакий хор. Цо оалаш дуккхаза а хезад царна шоай тайпара халкъа иллеш. Къаьстта дукхадезаледар «Хьуд йисте гIолла», «Тоача га йогIаргьа аз» яха иллеш.

«Ма цела бIаргаш» яха гIалагIай илли шакьа, хийцца оаз цIташ аьлаш йнжарашна УспрагIар. Зрителашта ешлар «Хьон хозагIа ма» яха Шахбулатов Iидлана илли аьнача йнжарий МезвегIар дуэт а.

Уж лакхе мел йийца номераш республикански жюре хьахержай март бут боаш телевидене гIолла дIагойтаргдолча фестиваль чакхйоаллаш оттадеча концерта лахкIа.

Къаманьа чакхдоалаш массеи цIишкашта каоачамбоацар белгалдаккха белан бар са. Хьачаккхача пIакаш жюре членаш теркабир, хаиахете а, шоай исполнительски говзал хадлаиза лаккхьала болх ца беш йола художественни самодеятельносте коллективаш кхы а дукха тIавоах. Шай торопея гIьина вогIа выступлени йир МалгIабика района художественни самодеятельноста коллектив. Из хьахьокх, жюрега хьачаккхача цIхьайтта номерах фестиваль чакхйоаллаш оттаддаргдолча концерта лаьркIа цхьаккха а деша ца ялаьро.

Художественни самодеятельностагара керттера вIалехар — цах дукхагIа юкъеоза тайп-тайпана жанраш йоалаш хилар. Шоаш цхьана беча балха тIа из цIенна а дик ца колийташ хила еза юччасовхола горкомаш райкомаш, культура отделаш.

А. МИТРОФАНОВ.

РЕСПУБЛИКА ЧЕМПИОН

Нальчикерчей вай республика [illegible] чемпионат. Чемпиона цIи яьккхай спорта мастера Н. Петрова. Ловзаяхча цаьяйтте я турагIа цIаккха а ца эшаш 10,5 очко яьккхар цо. ШоллагIеш, кхоалагIеш, йиьлагIей моттигаш яьхаб хIараие 6,5 очкош яьхача мастерадле кандидата В. Гандуяева («Труд» общество), В. Шамова («Спартак» общество), Н. Шихарбеева («Локомотив» общество).

Н. Петровеш, хIаьта шоллагIеш, хкоалагIеш, йиьлагIех моттигаш яьхачаря дакъа лоацаргда РСФСР ахфиналаьни кхьашка. ХIаьта уж яхьаш шийттаьлагIча апреле дIайолалургья г. Курске.

В. ЛАНСКОЙ.

КЕРДА ТРАМВАЙШ

Пхеь - тIаьхьагIа шоьлагIа дуьнаш йоагIа Грозненски трамвая управлени йоахаш. Дукхо керда, чуре хоза, паргIата йола трамвая поездаш я боахаш. Миитта НТ-5 маркагIа йола 10 керда трамвая вагон яьй управлене уха дIавоашка. ЦIакхачараш хозагIа а уж чуре а тIаро а. Цхьа вугаш 130 саг дIавут хIараме. ЯхалагIча маршрутагIа бокх ба йоаллаиний цхьа яьха трамвайш.

М. ЗАХАРОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛАХ

Доазол дехьарча еррига информационни агентстваша, радиос, телевидене йийцай Л. И. Брежнева даьча къамаьла шерра илложенни, дукха комментареш хетаьй цу къамаьла, къаьсттe лоархIам бола политически къамаьл да я йоах цоа.

НЬЮ-ЙОРК. ЮПИ агентства белгалдоаккх шиа къамаьла тIа КПСС ЦК Генеральни секретара «съезда делегаташта советски арахьарча политика шерра анализ йир», яхаш. Агентства къаьстта теркам тIабахийтав советско-американски отношенеш Р. Никсона Советски Союзе ергйолча визитах Л. И. Брежнева дийцарашта. Леонид Ильич Брежнева аьлад, Р. Никсона Москве ергйола визит боккха лоархIам болаш хила мегаш я, йоах агентства. Бакьда цо тIаэцаьзар кхоалагIча мехкий е халахий чотах дешаш къоастаде йиш хургъйар.

АП яхача кхьча американски агентства Москвера ше бечча хоама тIа белгалдаьхар «хургйолча советско-американски переговорашан гIулакхацерча, реалистически позицеш тIара» лерхI СССР яха Л. И. Брежнева дешаш. АП белгалдоаккх СССР-ан США-ен юкъера отношенеш тоаяла йиш йолаш а тоаялар лоаш а я аьнна Л. И. Брежнева аьнар.

Информационни агентствай, радио, телевидене корреспондентий комментареш тIа шерра доалалу КПСС XXIV съездо белгалъяьккха промышленность шита бовхами легIабовлабара программа практически кхочашъеш хиларах Л. И. Брежнева къамаьла тIа дуьцараш.

ПАРИЖ. Советски профсоюзий съезде КПСС ЦК Генеральни секретара даьча къамаьла чIоагIа теркам тIабахийтаб съезде. Франс Пресс агентства цу къамаьла тIара дукхха выдержкаш йийцай. Радиоси телевиденен французски общественностага Iурре а «тIехьа кердадараш» дуцаш дIахайтар Л. И. Брежнева къамаьлах дар, хIаьта тема цхьа йийна Iенар вокх передачаш тIа а. Парижски телевидене комментатора дийцар Л. И. Брежнева къамаьл меттара боккхача лоархIаме къамаьл хиларах тарра», ФРГ СССР-ен Польшацон деча договорашта ратификаци яра лоархIамах, КНР-ера отношенеш дертIа яха СССР кийча хиларах дуьца къамаьла тIара моттигаш къаьстта белгал а яьхар. Йоккха моттиг къоастаю Индокитаерча тIемах Л. И. Брежнева дийцарашта.

Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъаша лоаттабу къовсам хьадда ше къаллоалаш хилар СССР-о юха дIакьелла хилар белгалдоаккх.

БОНН. ФРГ правительства официальни вякало К. Алерса тахан пресс-конференце аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьлота теркам тIабохийташ ладийгIар федеральни правительства. «Цу къамаьло, — аьлар цо,—чIоагIъю кхоккам мелбара процесса я цIьен оагIорахьара Федеративни Республикаиен вокх оагIорахьара Советски Союзан Варшавски пакта кхьча мехкаштен юкъера отношенеш тоаяла а малхбоалерa договорах дуиен хаалъапта юкъера боккха лоархIам болаш «да» аьна федеральни правительства оценка.

Л. И. Брежнева къамаьло «шитту хьахойт федеральни правительство» Московски Варшавски договорашта «ратификаци ергйоацаш дола гIулакхаш хила тарлург кхерамзаш хилар» а, яхаш белгалдоаккх К. Алерса.

Федеральни правительствана хетачох дуьцар да вIаши гIулакхаш леладара конфронтаци харжари. Конфронтаци Федеративни Республикана, къаьстта Малхбузен Берлина, цхьаккха шеко а йоацаш, негативни кхерамеш гIулакхаш доаккхаш кургьяр.

Федеральни правительства даькъал дуьц, аьлар К. Алерса, шоай вокх Советски Союзан ФРГ-ен юкъера отношенеш тоаялар цIенхаштта а дог цIена а дезаш хилар Л. И. Брежнева белгалдаккхар. Из ва дуьцар вIаши кхетадара лоIам СССР кахьа дуиен шоллагIа тIом хинначул тIехьагIа цхьа моллагIа дола гIулакх ца хилар.

ФРГ правительства вякало въйка ма хилара, «Московски договоро ноккъарло ергья е дукьале ергья европейски цхьоагIоина яха кхерамаш кIийпе йоацаш хиинад, долаш а да». Нагахьа сайна оппозице хIанз а ФРГ СССР-царен ПНР-царен договораш «хила йиш яц» йоахе, белгалдаьккхар Алерса, «бокъаллар аьлча цо дуьцар Малхбоалерча договорах а доацаш, ФРГ хIинзарча правительствени коалицена дукьаларча къовсамах да».

Алерса белгалдаьккхар Советски Союзо европейски экономически сообществаца «реальность хиларах тарра» гIулакх леладеш хилар.

ТОКИО. Японски радиоси телевиденен мехка общественностена дика доашхаш дийцар Л. И. Брежнева даьча къамаьлах. Къаьстта теркам тIабохийташ хилар укхаза советско - японски отношенеш юкъача къамаьла тIара моттиг. Радиоси телевиденен доаладу советско - японски отношенеш дертIа яхар СССР-ен Японен хьашташтa меттел ГаргарчА Малхбоалерча а Тайжача океанерча а машарен кхерамзлени хьашташтa а ма дарра дезаш хургхиларах КПСС ЦК Генеральни секретара дийцар.

БЕЛГРАД. ТАНЮГ яхача агентства язду, Л. И. Брежнева даьча къамаьло тешал ду Советски Союзо «КПСС XXIV съездо дIахьайкень машар хьинаре лорабара» курс дIахо хьош хилара.

ДАККА. «КПСС XXIV съездо йоганьа машара программа халкъий машар, кортамукъал, кхерамзле, лорара хьинаре фактор а хиина дIаьттай» аьнна язде а ядаь ЕНА агентства дIайоалгаьий КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьла изложени.

(ТАСС).

ДРВ Шоашта хьатIеуха США бомбардировщикаш юха чуйхаеча турпалал гойт вьетнамски Халкъа эскара зенитчикаша.

СУРТА ТIА: дов де хIийле даьча богIа зенитчикаш.

В. Соболева сурт.
ТАСС фотохроника.

НАТО планашкара Испани

Лондона Мальтацарча хьесинача переговорех, мел тамаш йолаш ца хете а, шиа тайпара керда хIама хиннад Мадриде. Моттигерча газеташен кхьча мехкашцарча гIулакхий министр Г. Лопеса Браво я юкъе волаш болча политически деятелашен, цхьан командагIа санна, хабараш доладьад Испане средиземноморски гIулакхий хьакъехьа, цу районе доккхагIа дакъа кхача бокъо йолаш из хиларах. Нагахьа санна цаIаш вIалла шек боацачогIа Средиземноморья «демилитаризацех», цуи хи тIа гIолла лела йиш яраш цу йисте гIолла ядача пачхаьлкхеиий флоташ мара ца хиларах яздеш бале, вокхар керда а доахаш дуьц из «маре нострум» (шоай форд) лоархIаш хиина XVI бIаьшеренера испански пачхаьлаш цига шоай великодержавни доал оттаде гIийрте хиларах а цу тайпара Европа къулбехьарча сийлахь - йоккхача державе санна шоай мех айбе безам болаш шоаш хиларах а.

Стратегически гIулакхашка диллача Европа къулби-малхбузехьа белгала Iалаьмате чIоагIа аьттув болаш долча хьал тIа я Испани. Цунах кхетало везаш да США-с цун терко еш хилар а. Дунен шоллагIа тIом чакхбаьнначул тIехьагIа шиа де йиш йолаш мел дола хIима даьд Вашингтоно Франко Iаьдала керте соцавар дуьхьа. «Шийла тIом» теттара мехкарбьиначa хана Мадридана «ДоттагIален цхьана гIулакхаш леладарен хьакъехьа соглашени» йир ВIашагIкхийттача Штаташа. Цунга хьежжа испански эскар терзаца кийчдора, хIаьта цуина меттел США-ра мукъа белар авиационни тIема-фордеи базаш Испане хьалъе. Укх денношка Вашингтонерча испански посоле Аргуэльеса, США-ра ше хIаволаш, кепайоазон вякалашка хьакхийкадир: ХIанзара ха Испаненен США-ией юкъерча гIулакхий исторечухь эггара аьттув болашагIа я. Испански дипломато цу «доттагIала» барта «бахьан лоардI» Испане географически стратегически гIулакхий лоархIам дуиен карта тIа хадлаиза бокхагIа хулаш хиларах. ХIаьта цо новкъостай ду Испании Америкен шоайла вIаши гаргахара».

Цу тайпарча хабарашка ладугIача хана це-цигIа дагаух английски кица: «Хабар дуьцачуига це я хьежаш хьалхадоаха, чуига хьежа». «Натовски фланг» чIоагIъярах деча къамаьлаша машарен европейски кхерамзлени гIулакха новкъостал дац.

Официально, Къилбаседатлантически блока юкъеяха кхы вIаштIехьа ца доалаш хIанзарга яьхай Испани. Цун бахьан хиинад скандинавски мехкий, Бельге, Голланде оагIонгахьара цкьа санна дукхаза я мадридски режима хьалхашка оппозици, уттир. Американцаша дукхаза а аьхад, Мадрид, нагахьа санна хьалзашкарча меIарагIа ца айте а, тIехьашкарча маIаргIа мукъагIа чуйта пу агрессивни тIема группировке. Масала, оборона министра М. Лэйрда соахк бIаьстая юхье Брюсселе хиинача НАТО планировани комитета сессе дера къаьстта шиа тайпара документ. Цу тIа йоахар, Испани юкъе ца хиларо дикка мелъю НАТО къулбехьарча фланга оборона. Цкъарча юкъа испански тIема командованица къаьстта соглашени е йоахар вашингтонски министро, атлантически сообществана кулгалдеш дента чакхдоахача гIулакхашта уц викалаш юкъеозар дукьа. Из вIаштIехьдаккха дага а волаш, НАТО-на эггара саготалIа йола шиа проблема къоастае гIертар из: меллуш йоагIа организаци «кердача» низашца чIоагIъе а хIаьта юитта испански плацдармех пайда эцарах США-с дIаухийтар шоай европейски цхьоагIонхой бюджеташта дIатIадиллале. ХIаьта царга дIадоар кIезига дац, хIана аьлча Пентагона мехкале беза базашта аренда ярах тийнна ца Iеш, самолеташа беча авакъа управлени еча испанени электронни станцеех хьалхагIа а хоам беш бола установкаех яла эшарах а.

Английски [illegible] корреспондента цу кастта Мадриде вахача хана Антле кхьча мехкашцарча гIулакхий министра переговорашка Гибралтара проблема ца я юшаш (цу хьакъехьа хIана ца дуьца гIерт тора), НАТО-цара Испане гIулакхаш чIоагIделта дуьцаргхилар. Кхыметтел дукхьаля а йоах автора, американцашта чIоагIа безаш хиларах Дуглас - Хьоша «Средиземни форда малхбузехьарча дакъе тIа НАТО-с еш тIема - форда патрулировани юкъе хакъа лаца ерга Испанета. Дипломатически шьрача хабарагIа массане а ихетабеш болча меттала дьаккхача пун майля де ер «маре нострум» [illegible] патрулированиена тIехьашка хьуле а уш укхаза хургйола йеIа американски флот цу районе хана лоаттдела.

Шоай фланг дукхьал цу тайпара «чIоагIъе» дагIа ба натовски стратегаш.

И. ГАБИНСКИЙ.

(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 март

9.25 — Передачай программа. 9.30 — Кердадераш. 9.40 — Дешархошта. Дела тха илли. 10.15 — Радиоса. «Массаза кхаьэа» яха телевизионни спектакль. 10.30 — Белоярски атомни электростанци. Свердловскерa передача. 12.00 — Концерт. 13.00 — «Iодола хийн сигалин». Телевизионни документальни фильма премьера. 13.35 — Кердадераш. 16.30 — Передачай программа. 16.00 — «Невесомость и перегрузки» яха физикага йола дешара передача. 17.00 — «Книжкай тика». 17.30 — «Берашта. «Буратино выставка». 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Ювтбоахама зиеией школа. «ВIарена лерри — керда беьцадеррашь». 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.00 — Миллионий ленински университет. 19.30 —СССР профсоюзий XV съезд а. «Ха». Информационни программа. 20.00 — СССР профсоюзий XV съезди делегаташта дела концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци, 22.00 —«Большие переговоры» яха телевизионни художественни фильма премьера. 23.10 — Кердадараш передачай программа.

24 март

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.40 — Къонабьерий творчества. Художественни самодеятельноста концерт. Съездий Кремлевски Дворецера передача. 10.30 — «Чархаш, тIера цIазаь» яха мультфильм. 11.00 — Берашта фильм. «Вуь таксисте цIалени». 18—19-гIа сери. 13.00 — «ЦIадарцочуига бода ниеъ» яха телевизионни очерк. 13.30—СССР Пачхаьлкхен академически эрсий хора концерт. Художественни кулгалхо СССР-а халкъа артист Свешников. 14.05 — «Горизонт». Ленинградера передача. 15.00 — Кердадараш. 16.05 — Передачай программа. 16.10 — Дешархой искусства фестиваль. 17.10 — Хьалха йолаш йоагIа ха (гIалгIай меттала). 17.25 — Телевизионни кердадараш. (гIалгIай, эрсий меттала). 17.45 — Фильм. 17.50 — Школа, кхаллах! (гIалгIай меттала). 18.30 — Киножурнал. 18.30 — «УхалцIено» (нохчий меттала). 19.00 — Хила Эзуарда концерт. 19.30 — СССР профсоюзий XV съезда делегатешна къамаьлаш ду. 19.45 — Телевизионни карана тIа эггара хьалха. «Доло трубаш» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха», Информационни программа. 21.30 — «13 гIанд» яха миниатюра телевизионни театр. 22.35 — Халхарой вал. 23.05 — Художественни гимнастикех йола дунен халкъашта юкъера турнир. 00.50 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

23 март

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.56 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — КПСС — XXIV съезда сошамаш кхочашдаш. Партийни болхлочун трибуна. 8.40 — Лист. Концерт. (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — Коммунистеш цхьалхьетамхой вIаштIехьбоахарш бе (эрсий меттала). 9.30 — «Шоана кхалант» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 9.50 — Аварам. 10.00 — Москва. 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Яхь творчества я» еш корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазете (нохчий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 18.40 — СССР вIашагIъелла 50 шу дузарга. Ленина, парте, даьхен сийлахь илли даьх оаха. Литературни передача. (гIалгIай меттала). 19.00 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозне морхаш а йолаш, йоачеи а йоацаш, малхбоалехьера гIаьхьача боалаше мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 3—8 Грозне 4—6 градус йIовхаь йолаш хила а тарлу. 24 мартера 27 марте кхаччалца морхаш а йолаш, юкь-юкъе екха а екхаш, хьалхарча юкъагIа наг-нагахьа йоачаш а хулаш, дестамаш хуваш гIаьхьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш. денношка 7—12. хьалхарча юкъагIа 3—8 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ШУН ТЕРКАМГА!

Республикански кинопрокато республика экранашка арахеца кийчъю

«АЬТТУВ БОЛА ДЖЕНТЛЬМЕНАШ»

яха бе-бе босаш дола керда кинокомеди.

Ролаш локхаш ба: Евгений Леонов, Георгий Вицин, Савелий Крамаров, Наталья Фатеева.

Хьаьй «Мосфильма» киностуде.

Чечингушкинопрокат.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-31, 364051, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж) Телефонаш: редактора — 2-44-00; редактора зам.— 2-00-11; бехктоахама секретара — 2-34-20; парте белхами, культура, промышленностан отделий — 2-47-30; юрта боахама отдела — 3-42-20; письмай отдела а бухгалтера — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Республика проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-31 364051 ул. Ленина, 11 (3-й этаж) Телефоны: редактора—2-44-00; зам. редактора—2-00-11; ответственного секретаря—2-34-20; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 2-47-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-20; отдела писем и бухгалтерии—2-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05069. Заказ № 2057.